

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI

**SPORCULARDA PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI ALGISİNİN FARKLI
SPOR BRANŞLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra ÇETİN

ŞUBAT - 2015

MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPORCULARDA PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI ALGISİNİN FARKLI
SPOR BRANŞLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra ÇETİN

Danışman: Doç. Dr Yusuf CAN

ŞUBAT - 2015

MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**SORCULARDA PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI ALGISİNİN FARKLI SPOR
BRANŞLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

Büşra ÇETİN

Sağlık Bilimleri Enstitüsünde

“Yüksek Lisans”

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih :

Tezin Sözlü Savunma Tarihi :

Tez Danışmanı :

Jüri Üyesi :

Jüri Üyesi :

Enstitü Müdürü:

ŞUBAT - 2015

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün/...../..... tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin maddesine göre, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Büşra ÇETİN'in "**Sporcularda Psikolojik Doğum Sırası Algısının Farklı Spor Branşları Açısından Karşılaştırılması**" adlı tezini incelemiş ve aday/...../..... tarihinde saat’da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin olduğuna ile karar verildi.

Doç. Dr. Yusuf CAN

Üye

Üye

Üye

Üye

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Sporcularda Psikolojik Doğum Sırası Algısının Farklı Spor Branşları Açısından Karşılaştırılması**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../06/2014

Büşra ÇETİN

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

MERKEZİMİZCE DOLDURULACAKTIR.

Soyadı :

Adı:

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe:

Y. Dil:

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

O

OO

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite :

Fakülte :

Enstitü :

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı :

Ünvanı :

TEZİN YAZILDIĞI DİL :

TEZİN SAYFA SAYISI:

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

- 1.
- 2.
- 3.

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER: Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstract ve thesaurus'u kullanınız.

- 1.
- 2.
- 3.

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum	☐
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	☐
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir	☐

Yazarın imzası :

Tarih :/...../.....

ÖZET

Bu çalışmanın amacı sporcularda psikolojik doğumsırası algının farklı spor branşları açısından karşılaştırılmasıdır. Araştırmada ayrıca sporcuların psikolojik doğum sırası algısında cinsiyet, yaş grupları, kardeş sayısı, gerçek doğum sırası açısından anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığı test edilmiştir.

Çalışmaya, Muğla il merkezi ve ilçelerinde düzenli olarak bir spor dalıyla uğraşan sporculardan tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 160 kız ve 181 erkek sporcu olmak üzere toplam 341 sporcu katılmıştır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri ve sporcuların sosyo-demografik özellikleri ile gerçek doğum sırası ve ilgilendikleri spor dalı bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler tanımlayıcı istatistik teknikleri ve hipotez testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre sporcuların psikolojik doğumsırası algısında cinsiyet açısından, kardeş sayısı açısından, gerçek doğum sırası açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p < 0,05$). Diğer taraftan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında takım sporu ve bireysel spor ayrımı açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

SUMMARY

The aim of this study is to compare the perception of psychological birth order in athletes in terms of different sport branches. In this study it was also tested if there were any significant differences in the perception of psychological birth order in respect of gender, age groups, number of siblings and actual birth order.

160 women and 181 men, in total 341 athletes took part in the study who accepted to participate in the research voluntarily and were selected by random sampling among the athletes who are regularly engaged in a sport branch in Muğla city centre and its districts.

The White-Campbell Psychological Birth Order Inventory and the personal information form which includes information about the socio-demographic characteristics, actual birth order and the sport branch interests of athletes were used as data collection tools in the study . The data gathered in this study was analyzed using descriptive statistical techniques and hypotheses tests.

According to the results of the research significant differences were found in the perception of psychological birth order of the athletes in respect of gender, the number of siblings and the actual birth order ($p < 0,05$). However, no significant difference was found in the perception of psychological birth order of the athletes in respect of team sports and individual sports differences ($p > 0,05$).

ÖNSÖZ

Kısa bir süre öncesine kadar tez danışmanlığımı yürüten, ancak başka bir üniversitede çalışmaya başlamasından dolayı danışmanlığımdan ayrılmak durumunda kalan, yine de bu araştırmanın sonuçlanmasına kadar her aşamasında yanımda olan Bitlis Eren Üniversitesi BESYO Müdürü Doç. Dr. Ali TEKİN'e öncelikle teşekkür ederim.

Daha sonrasında danışmanlığımı üstlenen ve tezin sonlandırılmasında yardım ve önerileriyle değerli katkılar yapan tez danışmanım Doç. Dr. Yusuf CAN'a teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitimim esnasında emekleri geçen tüm öğretim üyelerine teşekkür ederim.

Tez çalışmalarım esnasında hoşgörülü tutumlarından dolayı Muğla Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Spor Şube Müdürü Nihat EKİNCİLER'e teşekkür ederim.

Sevgili anneme ve babama sadece bu tez döneminde değil hayatımın her aşamasında verdikleri emekten dolayı teşekkür ederim.

Büşra ÇETİN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	II
ÖNSÖZ.....	III
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Psikolojik Doğum Sırasına Genel Bakış	1
1.2.DoğumSırası ve Kişilik	4
1.2.1 İlk Çocuk (En Büyük Kardeş)	6
1.2.2 Ortanca Çocuk	7
1.2.3 Küçük Çocuk (En küçük Kardeş)	8
1.2.4 Tek Çocuk	8
1.3.Psikolojik Doğum Sırası ve Aile içi Bağları	9
1.4. Spor Dalı ve Kişilik Özellikleri	9
1.5. Spora Yönelim	12
1.6. Dövüş Sporlarının Karakteristik Özellikleri	13
1.7. Dövüş Sporlarının Psikososyal gelişimi Açısından Diğer Spor Dallarından Farklılıkları	15
1.8.Psikolojik Doğum Sırası İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	16
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	20
2.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı	20
2.2. Problem Cümlesi ve Araştırmanın Hipotezi	20
2.3. Sınırlılıklar ve Varsayımlar	20
2.4. Araştırmanın Evren Ve Örnekleme	21
2.5. Araştırmanın Veri Toplama Araçları	21
2.5.1. White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	21
2.5.2. Kişisel Bilgi Formu.....	22
2.6. İstatistiksel Analiz	22
3. BULGULAR	24
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	30
5. KAYNAKLAR	33

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Psikolojik Doğum Sırasına Genel Bakış

İnsan davranışının temellerini etkileyen en önemli etkenlerden biri, kişinin çocukluktan getirdiği algılayış, duyuş ve davranış alışkanlıkları olarak değerlendirilirken, toplumdaki bireylerin davranışlarını anlayabilmek için onların hangi aile ortamında ve nasıl bir çocukluk yaşamı geçirdiklerini bilmek gerektiği belirtilmektedir (Cüceloğlu, 1992). İnsan, kişilik özellikleri ile sosyal algılarının birçoğunu belli bir sosyal grup içinde geliştirir. Aile, anne-baba ve çocuklardan oluşan en küçük sosyal grup olduğu için, bireyin kendi aile sistemini algılaması, sosyalleşme sürecini de etkilemektedir. Çocukluk döneminde kurulan ilişki biçiminin, aile ilişkilerinin, ebeveyn tutum ve davranışlarının sağlıklı kişilik gelişimi üzerindeki etkililiğinden söz eden Adler'egöre ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkileri, onlara gösterdikleri ilgi ve korumadavranışları, çocuğun aile içindeki konumuna (ilk çocuk, ortanca çocuk, son çocuk vetek çocuk) yani gerçek doğum sırasına göre değişme göstermektedir (Adler, 2000).Doğum sıramız, ailemizin kaçınıcı çocuğu olduğumuz, kişilik yapımızın şekillenmesinde oldukça etkilidir. Adler (1958), birçok kişinin, aynı ailedeki çocukların neden çoğunluklabirbirlerinden farklılık gösterdiklerini merak ettiklerini gözlemlemiştir. Aynı zamanda, aynı ailenin çocuklarının aynı çevrede şekillendiğini varsaymanın yanlış olduğunu belirtmiştir. Aile birliği içinde kardeşler aynı yönleri paylaşırsa da, doğum sıralarındandolayı her çocuğun psikolojik durumu diğerlerinden farklıdır (Akt: Corey, 2007).

Adler (1958), birçok kişinin, aynı ailedeki çocukların neden çoğunluklabirbirlerinden farklılık gösterdiklerini merak ettiklerini gözlemlemiştir. Aynı zamanda, aynı ailenin çocuklarının aynı çevrede şekillendiğini varsaymanın yanlış olduğunu belirtmiştir. Aile birliği içinde kardeşler aynı yönleri paylaşırsa da, doğum sıralarındandolayı her çocuğun psikolojik durumu diğerlerinden farklıdır (Akt: Corey, 2007).

Adler (Akt: Geçtan, 1998) ailedeki diğer çocukların varlığı ve bunun çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerine ilk olarak dikkat çeken kuramcıdır. Çocuğun diğer kardeşler arasındaki durumu, özellikle doğum sırasının kendine özel sorunları birlikte getirdiği, aynı ailede yaşayan çocukların, hatta ikizlerin bilebirbirinden farklı gelişimsel özellikler gösterdikleri çok sık

görülen bir durum olarak belirtilirken, aynı aile içinde olsalar bile çocukların yaşantılarının birbirinden farklı olduğu ifade edilmiştir (Geçtan, 1998; Bacanlı, 1997). Örneğin ilk doğan ve tek olan çocuklar aile içinde benzersiz bir konuma sahip olabilirler; anne ve babalar ilk ve tek çocuklarına daha çok vakit ayırıp, daha çok ilgi gösterebilirler. Erişkin davranış ve tutumlarını sergileyebilir, böylece daha sorumlu, işbirliğine eğilimli olabilirler. Yapılan araştırmalar doğum sırasının kişilik üzerindeki etkilerini desteklemektedir (Atkinson, Atkinson ve Hilgard, 1995).

Adler gerçek doğum sırasından bahsederken kişinin aile içindeki yerini algılamasının yani psikolojik doğum sırasının daha önemli bir etken olduğundan söz etmektedir. Çünkü kişinin kronolojik sırasıyla kendini algılayışı aynı olmayabilir (Stewart ve Campbell, 1998). Bir ailede ilk çocuk olarak dünyaya gelen kişinin bazı durumlarda ortanca çocuğun yaşam tarzı ve tutum özelliklerini gösterebileceği, ailedeki psikolojik pozisyonun bireyin benlik algısıyla yakından ilişkili olabileceği belirtilmektedir (Kalkan, 2008). Çocuğun, yetişmiş olduğu aile içindeki konumunu ve kendisini algılayışını belirleyen en önemli etmen, ailenin çocuğa karşı tutumudur.

En büyük çocuk, genel olarak gösterilen ilgiden en büyük payı alır ve bir süre tek çocuk olduğu için, ilgi odağı olması nedeniyle şımartılır. Bağımlı olmaya, çok fazla çalışmaya ve hep önde olmak için çaba göstermeye eğilimlidir. Bununla birlikte sahneye bir kardeş çıktığında kendini ilgi odağının dışında bulur. Artık tek veya özeldir. Yeni gelenin adeta davetsiz misafir olarak, alışık olduğu sevgiyi elinden aldığına inanmaya hazırdır (Corey, 2005).

İkinci çocuk farklı bir konumdadır. Doğduğu günden beri ilgiyi başka bir çocukla paylaşmaktadır. İkinci çocuk, tipik olarak bir yarışçı gibi davranır ve genel olarak her zaman tetiktir. Bu nedenle ikinci çocuk ablasına ve ağabeyine baskın olmak için sürekli kendini eğitir. İlk iki çocuk arasındaki bu rekabetçi mücadele yaşamlarının sonraki dönemini etkilemektedir. Küçük çocuk, büyük çocuğun zayıf noktalarını bulma ustalığını kazanır ve büyük kardeşin başarısız olduğu konularda başarıyı yakalayarak anne baba ve öğretmenlerden övgü kazanma yollarını arar. İçlerinden biri belirli bir alanda yetenekliyse diğeri başka yetenekler geliştirerek fark edilmek için çaba gösterir. İkinci çocuk genellikle ilk çocuğun tam tersi özelliklere sahip olur (Corey, 2005).

Corey (2005) bir çalışmasında, ortanca çocuğun genellikle kendini arada ezilmiş gibi hissettiğini vurgular. Ortanca çocuk, yaşamın haksız olduğuna ve aldatıldığına inanabilir. Bu birey, “zavallı ben” şeklinde adlandırılacak bir ruh haline girebilir ve problemleri bir çocuk olabilir. Bununla birlikte özellikle karmaşık olarak nitelendirilen ailelerde ortanca çocuk, her şeyi bir arada tutan bir iletişim aracı ve arabulucu rolü de üstlenebilir. Ailede dördüncü bir çocuk daha varsa genellikle ikinci çocuk kendini ortanca çocuk gibihisseder. Üçüncü çocuk daha yumuşak başlı, daha sosyal olabilir ve ilk çocukla aynı ilgiyi görebilir. En küçük çocuk her zaman ailenin bebeğidir ve en çok şımartılan çocuk olma özelliğindedir. Tüm diğer çocuklar ondan ileri olduğu için, oynayacak özel bir rolü bulunmaktadır. En küçük çocuklar, kendi yollarına gitme eğilimindedirler. Bu çocuklar genellikle ailenin diğer üyelerinden farklı olarak diğer aile üyelerinin hiçbir şekilde düşünemediği yollar geliştirebilirler

Tek çocuğun kendine ait sorunları bulunmaktadır. En büyük çocuğun bazı özelliklerine sahip olmalarına rağmen, örneğin çok başarılı yönlendirme gibi, diğer çocuklarla paylaşmayı ve işbirliği yapmayı öğrenemeyebilirler. Aile ile ilgili gerçek dünyalarını oluşturdukları için yetişkinlerle çok iyi başa çıkacaktır. Tek çocuk genellikle anne babası tarafından şımartılır ve anne babasından birisine ya da her ikisine birden bağımlı olabilir. Her zaman ilgi odağı olmak isteyebilir ve bu konumu tehlikeye düştüğünde de durumun haksızlık olduğunu düşünebilir (Corey, 2005).

Adler, gerçek doğum sırasından bahsederken kişinin aile içindeki yerini algılamasının yani psikolojik doğum sırasının daha önemli bir etken olduğundan söz etmektedir. Algılanan pozisyon, çocuğun gerçek doğum sırası olmayabilir. Diğer bir deyişle, ailesinde ilk çocuk olarak dünyaya gelen bir kişi, ortanca veya küçük çocuğunun yaşam tarzı, tutum ve davranış özelliklerini sergileyebilir (Campbell, White ve Stewart, 1991).

Çocuğun yaşam biçiminin gelişiminde önemli rol oynayan psikolojik doğum sırasının, kişilik gelişiminde de gerçek doğum sırasından daha önemli görülmektedir (Gfroerer, Curlette, White ve Kern, 2003). Adler, kişinin karakterini, dünyaya geliş sırasının değil de kendisini aile içinde nasıl algıladığının belirlediğini ifade etmektedir. Adler, aynı ailedeki çocukların, aynı çevre içine doğmadıklarını, ikincidoğan çocuğun ilk çocuktan farklı bir psikolojik ortama geldiğini belirterek psikolojik doğum sırasının önemini de ortaya koymaktadır. Araştırmalar, bireyin psikolojik doğum sırası ile aile ilişkileri arasında önemli ilişki olduğunu göstermektedir (Campbell, White ve Stewart, 1991). Kardeşler, aile içinde kendine ait bir yer elde etmek için karşılıklı bir yarış içine girerler, yaşlarına ve cinsiyetlerine göre taktikler belirlerler.

Geliştirilen bu taktikler veyaşam deneyimleri kişilerin düşünce, tutum, davranış ve motivasyonlarını etkiler.Doğum sırası, alışkanlıklar, deneyimler, meslek seçimi, karşı cins tercihleri,yaşayacakları yere ilişkin kararlar ve politik değişimler üzerinde de rol oynamaktadır (Sulloyay, F.,Zweigenhaft, R., 2007).

1.2. Doğum Sırası Ve Kişilik

İçinde yaşadığı çevrenin bir parçası olan birey, doğduğu andan itibaren bu çevrenin etkisinde kalmaktadır. Çocuk, ilk yıllarda özellikle çevresindeki en yakın kişilerden anne ve babasından etkilenmektedir. Psikolojinin bağımsız bir bilim dalı olmasından bu yana, yüz yılı aşkın bir süredir incelenen temel konulardan biri ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkileri olmuştur. Çocukluk dönemindeki ebeveyn-çocuk ilişkileri ile ilgili ilk kuram Sigmund Freud'un öne sürdüğü Psikanalitik Kuram'dır. Freud, çocukluk yıllarını, özellikle anne-çocuk ilişkisinin önemini vurgulayarak, kişiliğin temellerinin çocukluk yıllarında ebeveynlerle kurulan ilişki sonucu meydana geldiğini ileri sürmüştür. Sonraki yıllarda Bowlby, Sullivan, Baumrind, Rogers gibi pek çok kuramcı da, kuramlarında anne-baba-çocuk ilişkisine ve çocukluk yıllarının önemine vurgu yapmıştır.

Çocukların aile içinde kendilerini algılayışı ve buna göre kendilerini konumlandırmalarıdır (Stewart, Stewart ve Campbell1998). Bireysel Psikolojinin kurucusu olan Adler, gerçek doğum sırasının oldukça önemli olduğunu söylemekle birlikte, psikolojik doğum sırasının gerçek doğum sırasından çok daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Doğum sırası, çocuğun kardeşleri arasındaki dünyaya geliş sırasıdır. Ancak aynı ailedeki her çocuk, farklı bir psikolojik atmosferle karşılaşmakta, buna bağlı olarak kendisini ailesi içinde algılayışı ve konumlandığı yer farklılaşmaktadır. Bu durum, psikolojik doğum sırasının varlığını ortaya koymaktadır. Çocuğun yaşam biçiminin gelişiminde önemli rol oynayan psikolojik doğum sırası, kişilik gelişiminde de gerçek doğum sırasından daha önemli görülmektedir(Gfroerer at all 2003).

Frank J.and Sulloyay (2007), doğum sırasının kişilik özellikleriyle ilintili olduğunuiddia etmektedir. İlk doğanların daha sorumlu, sosyal olarak baskın, daha az uyumlu veyeni görüşlere sonra doğanlara göre daha az açık olduğunu iddia etmektedir. Doğum sırası, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, kişilik yapısının şekillenmesinde oldukça etkilidir.Bireysel Psikolojinin kurucusu olan Adler, doğum sırasının oldukça önemli olduğunusöylemekle

birlikte, psikolojik doğum sırasının gerçek doğum sırasından çok daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Doğum sırası, çocuğun kardeşleri arasındaki dünyaya geliş sırasıdır. Ancak aynı ailedeki her çocuk, farklı bir psikolojik atmosferle karşılaşmakta, buna bağlı olarak kendisini ailesi içinde algılayışı ve konumlandığı yer farklılaşmaktadır. Bu durum, psikolojik doğum sırasının varlığını ortaya koymaktadır.

Kardeşler, aile içinde kendine ait bir yer elde etmek için karşılıklı bir yarış içine girerler, yaşlarına ve cinsiyetlerine göre taktikler belirlerler. Geliştirilen bu taktikler ve yaşam deneyimleri kişilerin düşünce, tutum, davranış ve motivasyonlarını etkiler. Doğum sırası, alışkanlıklar, deneyimler, meslek seçimi, karşı cins tercihleri, yaşayacakları yere ilişkin kararlar ve politik değişimler üzerinde de rol oynamaktadır.

Doğum Sırası	Karakter Özelliği
Tek Çocuk	<p>Şımartılmıştır.</p> <p>Yetişkinlerin daha yetenekli olduğunu düşündüğü için kendini beceriksiz hisseder.</p> <p>Konumundan memnundur, kendini özel hisseder.</p> <p>Ben merkezcidir. İşbirliğini reddedebilir.</p> <p>İşlerini başkasının yapmasını bekler.</p> <p>İstedikleri olmazsa kendini haksızlığa uğramış hisseder ve bunları elde etmek için oyunlar oynar.</p>
İlk Çocuk	<p>Belli bir süre yalnız olduğu için ilginin merkezi olmaya alışkındır.</p> <p>İkinci çocuğun doğumuyla birlikte sevilmediğini ve ihmal edildiğini hisseder.</p> <p>Diğer çocuklar üzerinde üstünlük kurması gerektiği inanır.</p> <p>Doğru olmak, çoğunlukla kontrollü olmak önemlidir.</p> <p>Gelenek ve kurallara uygun davranarak ailenin dikkatini yeniden çekmeye çalışır.</p> <p>Başarısız olursa aykırı davranmayı seçer.</p> <p>Sorumluluk duygusu gelişmiştir ve cesaretlidir.</p> <p>Başkalarını korumaya ve onlara yardım etmeye çalışır.</p>

<p>Ortanca Çocuk</p>	<p>Ne büyük çocuğun haklarına, ne de küçük çocuğun ayrıcalığına sahiptir.</p> <p>Hayatı adaletsiz bulur.</p> <p>Sevilmediğini hisseder.</p> <p>Arada sıkışmış gibidir.</p> <p>Ailede yeri yokmuş gibi hisseder.</p> <p>Aile içinde problem çocuk olabilir.</p> <p>Uyumludur.</p> <p>Zamanla hem büyük hem küçük kardeşin üstesinden gelmeyi öğrenir</p>
<p>Son çocuk</p>	<p>Tek çocuk gibi davranır.</p> <p>Herkesi kendinden daha büyük ve yetenekli görür.</p> <p>Kendini en küçük ve en zayıf hisseder, dikkate alınmayabilir.</p> <p>Kendi istediğini elde edebilmek için ailenin patronu olabilir.</p> <p>İşleri başkasının yapmasını bekler.</p> <p>Karar verebilir, sorumluluk alabilir.</p> <p>Aşağılık duygusu geliştirebilir ya da tam tersi davranıp diğer kardeşleriyle başa çıkmayı öğrenebilir.</p> <p>Hep bebek kalır.</p> <p>Eğer 3 kardeşin sonuncusuysa, ilk kardeşle daha iyi anlaşır.</p>

Şekil.1. Kişilerin Doğum Sıralarına Göre Karakter Özellikleri, **Kaynak:** Don Dinkmeyer, Gary D. McKay, and Don Dinkmeyer, Jr., Parent Education Leader's Manual Coral Springs, F.; CMTI Presss. Akt., 1978, <http://www.childdevelopmentinfo.com> Erişim Tarihi, 2014

1.2.1. İlk Çocuk (En Büyük Kardeş)

İlk doğan çocuklar genellikle fazla ilgi görür ve tek çocuk olduğu sürece ilgi odağı olmaya devam eder ve ebeveynlerin deneyimsizliğinden dolayı şımartılır. Fakat ikinci çocuğun doğumu “tahtını” kaybetmesine neden olur. Bundan böyle anne ve babasının sevecenliğini kendisine rakip birisiyle (davetsiz misafir) paylaşmak zorundadır ve kendini eski ayrıcalıklı konumundan mahrum edilmiş bulabilir. Artık tek ya da özel değildir. Otorite konumunu korumak için çalışabilir yardımcı ebeveyn rolünü üstlenebilir (Corey, 2005). Dolayısıyla, başı

çekmeye çalışır,yönlendiricidir, kardeşlerine tavsiyelerde bulunur ve bu tip davranışlarınınsonucunda itibar görme ve takdir edilmeyi bekler. Sorumluluk alır, güvenilir veçalışkan olma eğilimdedir, fakat hep bir adım önde olma baskısının altında çaresizve umutsuz olabilir. En büyük çocuklar muhafazakâr olma eğilimindedirler, şu ya da bu şekilde geçmişe ilgi duyar, genellikle haklı çıkma ya da üstün olma ihtiyacı duyarlar (Campbell, White ve Stewart, 1998; Corey, 2005).

Gücünden ve yeteneğinden dolayı, kardeşlerin doğal lideridir ancak anne-babanın en çok eleştirisini alan odur. Kendinden ve kardeşlerinden sorumlu olması beklenir. Yetişkinyaşamında en büyük çocuk otoriteden ve sahip olduklarını başkalarına kaptırmaktankorkabilir. İlk çocuklar daha çok lider olarak tanımlanır ve baskın bir karakterlerivardır. Büyük çocuklar kurallara uyan, günlük işlerinde düzeni seven, aile içindeyönlendirici konumda olan, başkalarına ve özelliklede kardeşlerine tavsiyelerdebulunan, sorumluluk alan ve mizaç olarak diğer kardeşlerinden daha sert tavırsergileyen özelliklere sahiptir. Başarı odaklıdır ve kendilik değerleri sonra doğançocuklara oranla daha yüksektir (Stewart, A.,2012). Bunun yanı sıra ilk çocuklarınkardeşleriyle iletişim kurma ve temas oluşturma sıklıkları ortanca ya da son çocuğa göredaha yüksektir (Thomas ve Nettle 2007, Akt: Karadeniz, 2008)

1.2.2. Ortanca Çocuk

Ortanca çocuk, aile içerisinde genellikle öncelikli bir konumda olan ilk çocuk ile üzerine fazla düşülen küçük kardeş arasında kendisini aile dışına itilmişgibi hissedebilir. Bu durum aynı zamanda ortanca çocukların ailelerinin dikkatinive taktirlerini çekecek herhangi bir kişilik özelliğine sahip olmadıklarına vedolayısıyla diğer kardeşlerinden daha önemsiz olduklarına düşünmelerine yol açabilir. Bu durum ortanca çocuğun, diğer kardeşleri kadar yetenekli olmadığınıancını geliştirmesine ve “zavallı ben” tutumu sergilemesine neden olabilir. Yaşamın adaletsiz olduğuna inanabilir ve genellikle adalet ve eşitlik konularınaduyarlıdırlar. Aile içerisinde onu ayrı kılan konuma ulaşmak için bir aziz rolünebürünebilir ve bazıları konumundan ötürü kişiler arası ilişkilerde başarılı bir karakter geliştirebilir (Campbell, Stewart, 1998; Corey,2005).

Daha güçlü ve yetenekli büyük kardeş ile kendisinden sonragelen küçük kardeş arasında kalmıştır ve ikisiyle de mücadele etmek zorundadır. Bununedenle ikinci çocuk diğer kardeşleri kadar yetenekli olmadığı inancını geliştirebilir veyaşıtlarıyla sürekli bir yarışma içine

girebilir. Çocuk eğitimi konusunda anne-baba çoğukez ikinci çocuklarına birinci çocuklarına oranla daha ılımlı davranır. Bundan dolayı ikinci çocuğun otoriteyle fazla bir sorunu olmaz. Diğerleri kadar yetenekli olmadığı inancı ikinci çocuğun ileriki yaşamında, tepkici, asi ve kendisini aşma çabası içinde bir insan olmasına ya da yenilgiyi kolay kabul ederek ezik ve karamsar bir kişilik gelişmesine neden olabilir. (Geçtan, 2004).

1.2.3. Küçük Çocuk (En Küçük Kardeş)

Kendisinden sonra gelen kardeş olmadığı için, yarışmak ve annenin ilgisini paylaşmak zorunda kalmaz. En küçük çocuk, bazen ailenin ilgisinin başka yönlere çevrildiği geç bir dönemde gelebilir ve fazlalık olarak karşılanabilir. Ancak çoğu kez ailenin oyuncak bebeği olur ve şımartılır. Çevresi onunla “sevimsiz küçük çocuk” olarak ilgilenir, onların gözünde her zaman çocuk kalır. Böyle bir durum en küçük çocuğun benmerkezci tutumlar gelişmesine, kendisinden daha güçlü ve yetenekli gördüğü kardeşlerinin varlığından kaynaklanan bir yetersizlik duygusu yaşamasına neden olabilir (Geçtan, 2004). Ancak en küçük çocuklar yerinin başkası tarafından alınma felaketini asla yaşamazlar (Adler, 1994). En küçük çocuk her zaman ailenin bebeğidir ve genellikle ailenin en çok şımartılmış olanıdır.

Çoğunlukla çevredeki için küçük “prenses” ya da “prenses” olarak görülürler. Genellikle diğer aile bireyleri tarafından ciddiye alınmazlar ve aile için her zaman çocuk kalırlar. Bu durum, en küçük çocuğun benmerkezci tutumlar gelişmesine, kendisinden daha güçlü yetenekli gördüğü kardeşlerinin varlığından kaynaklanan yetersizlik duygusu yaşamasına yol açabilir. En küçük çocuk başkalarının onun hayatını şekillendirmesini mümkün kılacak özellikler geliştirme eğilimindedir. Diğer doğum sıraları ile karşılaştırıldığında, en son çocuklar kişiler arası ilişkilerde en itaatkâr olan kişilerdir. Bütün bunların yanı sıra çocuklar eğlenceli, popüler, cana yakın, çıkarıcı kişiler olarak da tanımlanmaktadır (Campbell, at all, 1991; Corey, 2005).

1.2.4. Tek Çocuk

Anne ve babalar, tek çocuklara daha çok vakit ayırabilir ve onlara daha çok ilgi gösterebilir, daha tedbirli, hoşgörülü, koruyucu davranabilir (Atkinson at all, 1995). Yalnız başına yetişir ve bu nedenle toplumsal davranışların gelişmesi için gerekli olan alışveriş ortamından yoksundur. Çoğu kez ebeveyn tarafından aşırı korunduğu ve şımartıldığı için ileriki

yaşamında da çevresinden benzer tutumlar bekler (Geçtan, 2004). Bunun sonucunda şımarık, benmerkezci, sorunlu,antisosyal, hassas, kararsız, anne babaya bağımlı, ilgiyi üzerinde toplayan ve hep birinciolmak isteyen çocuklar yetişir. Tek çocuk için ciddi bir tehlike de,çocuk sevmeyen anne babanın bu duygularının yöneldiği tek nesne olarak, istenmeyeneve sevilmeyen çocuk durumunu yaşamasıdır (Geçtan, 2004).

İlk doğan çocuklar gibi aile içinde eşsiz bir konuma sahiptir, çünküebeveynler tarafından pohpohlanırlar. Tek çocuk her zaman ailesinin bütün ilgi vesevgisini üzerinde toplamak ister, eğer bu konumu tehlikeye girerse büyük birhaksızlık gözüyle bakabilir. Yalnız başına yetişir ve bu nedenle toplumsaldavranışların gelişmesi için gerekli olan ortamdan yoksun olabilir. Paylaşmayı vediger çocuklarla işbirliği yapmayı öğrenmezler ama yetişkinlerle iyi geçinmeyiöğrenirler. Genellikle yapandan çok alan kişilerdir. Bütün dikkatin tek kişidetoplanması, akranlarla ilişki kurmada zorluk yaşanma, ilerleyen yıllarda artıkilginin odağı olmadığı ve ya ebeveynlerin ölümü gibi durumlarda birçok güçlük yaşamaya eğilimlidirler (Campbell, White ve Stewart, 1991; Corey,2005).

1.3. Psikolojik Doğum Sırası Ve Aile İçi Bağları

Adler'in yaklaşımı, kardeşler arasındaki ilişkilere ve ailedeki psikolojik doğum sırasına ve konumuna özel önem gösteren tek yaklaşımdır. Bireyin aile içindeki yerihakkındaki kişisel algısı ve yorumu, gerçek doğum sırasından çok daha önemlidir. Adler, birçok kişinin aynı ailedeki çocukların neden çoğunlukla birbirinden farklılık gösterdiklerini merak ettiklerini gözlemlemiş ve aynı ailenin çocuklarının aynıçevrede şekillendiğini varsaymanın yanlış bir düşünce olduğunu belirtmiştir. Aile birliği içindekardeşler aynı yönleri paylaşa da, doğum sıralarından dolayı her çocuğun psikolojik durumu diğerlerinden farklıdır (Corey, 2005). Yapılan bazıaraştırmalarda birbiriyle çelişen sonuçlar alındığı görülmektedir (Dailey, 2006; Akt: Karadeniz, 2008). Bu durum, kişinin kronolojik sırasıyla,kendini algıladığı konumun aynı olmayabileceğiyle açıklanabilir (Stewart ve Campbell,1998). Burada önemli olan faktör, kişilerin psikolojik doğum sıralarıdır.

1.4. Spor Dalı ve Kişilik Özellikleri

Kişilik, psikolojinin geçmişten günümüze en ilgi çeken konularından birisi olmuştur. Kişiliğin çeşitlilik göstermesibilim adamları için merak nedenidir. İnsanların bazıları korkak, çekingen,

karamsar iken bazıları atılgan, sıcakkanlı, neşeli olabilmektedir. Soğukkanlı, toplumdan kaçan, canlı olmak, neşelilik, özgürlük, bağımlı olma, karamsarlık gibi çokçeşitli kişilik nitelikleri vardır. Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 1992).Tiryaki'nin (2000), belirttiğine göre Özbaydar “kişilik; İnsanın özü olarak tanımlanabilir. Bu öz; insanın benliğini,değer yargılarını, güdülerini ve tutumlarını içerir” demektedir.Kişilik, bir kişinin fiziksel ve sosyal çevre ile kişisel etkileşme tarzını tanımlayan ayırt edici ve karakteristiki düşünce, duygu ve davranış örüntülerini tanımlar (Atkinson,1995).Kişilik, insanın doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı bedeni, ruhi ve sosyal bütün özelliklerin, birbirine etkiederek meydana getirdiği ahenkli bir bütündür.Kişiliğin gelişiminde etkili olan etmenler; fiziksel yapı, mizaç, ilgi ve değerler, sosyal tutumlar, karakter ve bireyin içinde yaşadığı kültürdür. Bireyin beden özellikleri, zekâ durumu ve yetenekleri, mizacı, karakteri, sosyal özellikleri ve geliştirdiği “benlik ” kavramı, insanın kişiliğini oluşturur.

Kendini koruyabilmek, yaşamını sürdürebilmek ve gerçekliğin çeşitli yönleriyle etkileşimde bulunabilmek için gerekli olan davranışların yapılmasını sağlayan kuramsal süreçler dizisi (ego) benliktir .Beden imgesi, benlik kavramı gelişimini etkileyen önemli faktörlerden biridir. Kişinin kendi bedeni için hissettikleriyle yakından ilişkilidir. Kişinin boyu, kilosu, göz rengi, genel beden oranları, kişisel yeterlilik hissini etkileyen önemli özelliklerdir. Beden algısı, hareketlerin programlanmasının ve birbiriyle uyumlu hale getirilmesinin ilk şartını oluşturur.

İçsel beden algısı, acı, dokunma, posttur değişimi, susama ya da seksüel deneyimleri içerir. Dışsal beden algısı, birey ingörsel ve işitsel duyuları aracılığı ile çeşitli beden parçalarını algılamasını içermektedir.

Çağdaş eğitimin temel ilkelerinden birisi de, bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmektedir. O halde gençlerin uyumlu bir şekilde yetiştirilebilmeleri için eğitimde, öğretim kadar önemli olan duygusal ve sosyal gelişmelerine yardım edecek, doyum sağlayıcı birtakım etkinliklere de gerekmektedir. Bu etkinliklerin bir bölümünü serbest zaman etkinliklerini içeren beden eğitimi ve sportif etkinlikler oluşturmaktadır.

Sporun insanın kişiliği üzerine olan etkileri göz önünde bulundurulduğunda, insanların kişilik gelişimleri açısından sporun ne derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu yönü ile spor,

bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlayarak insanların gelişiminde önemli bir yeri vardır (Küçük ve Koç, 2004). Sporun kişilik gelişimine etkisi, bireyin ilgilendiği spor dalı ile de bağlantılı olabilir. Spor dalının türü, içerisinde barındırdığı bir takım psikolojik özellikleri (motivasyon, bireysel mücadele, takım ruhu, konsantrasyon ve motivasyon vb.) nedeniyle bireyin de psikolojik ve duygusal durumunu farklı yönlerde etkileyebilir. Örneğin takım sporu ile ilgilenen bireyler ile ferdi spor dalları ile ilgilenen bireylerin psikolojik ve duygusal özellikleri yaptıkları spor dalının içeriğine göre birbirlerinden farklı olabilir (Küçük ve Koç, 2004).

Takım sporları yapan kadınlar ile spor yapmayan kadınların karşılaştırılmasında takım sporları yapan kadınların daha güvenlik, enerjik, maceracı, risk almaya eğilimli, gereksiz kaygılardan uzak, kurallara uyan dengeli ve daha dışadönük, takım ve bireysel spor yapan kadınların karşılaştırılmasında takım sporlarında yer alan kadın sporcuların daha dışa dönük, daha sosyal, daha aktif, daha girişken, daha az yaratıcı, sosyal açıdan daha uyumlu olduklarını bireysel spor yapan kadınların sadece yaratıcı, daha az girişken, daha tepkisel, daha içe dönük olduklarını göstermektedir. Bireysel spor yapan erkeklerin, spor yapmayan erkeklere göre daha uyumlu, daha girişken, saldırgan, kendilerine yönelik meraklı, toleranslı, sorumluluklarını yerine getirmede titiz, yaratıcı olduklarını, takım sporu yapan erkeklerin daha uyumlu, girişken, toleranslı, titiz, yaratıcı olduklarını göstermektedir. Bireysel ve takım sporu yapan erkekler karşılaştırıldığında takım sporu yapan erkekler daha toleranslı, estetik, düşünebilen, daha az saldırgan bireyler olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Beden eğitiminin amacı, yalnız kas, eklem ve organ sağlığı olarak düşünülmez ayrıca bedens sağlığı yanında, kuvvetli, cesur, kesin karar verebile, iradeli, kendine güvenen, doğayı ve insanları seven, canlı, neşeli ve ruh sağlığı yerinde kişiler yetiştirmektedir.

Günümüzde spor ise, bireyin toplumsal uyumu, ruh ve beden sağlığı, yarışma kazanma öğelerini içermekte, kişiliğin oluşumu ve gelişimi yönünden eğitimcilerin önerdikleri bir disiplin, kitlelerin çok beğendiği bir seyir, enerjiyi biçimlendirmek ve dengeli, mücadeleciler için yöneticilerin kullandıkları bir yöntem, insanı haz ve doyum veren bir oyun güdüsünün gelişkin kurallara bağlanmış anlatım şeklidir.

1.5. Spora Yönelim

Sözlük anlamıyla yönelmek, bir yere, bir şeye, bir kimseye yönelmek, bir etkinliğe yönelmek, onu amaç olarak seçmek, benimsemek onunla ilgilenmek kendini ona adamaktır.

İnsanların doğumundan ölümüne kadar, hareket eden birşeyler yapmaya yönelten, tüm canlıları pasif durumdan aktif duruma geçiren güçler ve insanların faaliyetlerindeki tercih şeklini belirleyen şeyler sorusuna verdiğimiz cevap güdülenme yani motivasyondur. Kişiyi bir harekette bulunmaya veya birçok hareket alternatifinden birini tercih etmeye iten ve nispeten bir süreklilik gösteren faktörlere motiv, bir motivin etkisiyle ve mevcut şartlara bağlı olarak bir davranışa, yani spor faaliyetlerine yol açan ve bu faaliyeti sürdüren sürecin adına ise motivasyon denir (İkizler, Karagözoğlu, 1997).

Motivasyon, bireyi harekete geçiren ve bu harekete yönelik çabasının yönünü ve yoğunluğunu belirleyen gereksinim veya istek olarak tanımlanmaktadır. Motivasyon, hareketin tüm unsurlarıyla ilişkili olduğundan, uzun yıllardan beri genel psikolojinin üzerinde çalıştığı temel konuların başında gelmektedir. İnsan davranışının anlaşılabilmesi için motivasyonun dinamik ve kompleks yapısının anlaşılması büyük önem taşımaktadır (Ryan and Deci 2000).

Spor ve fiziksel aktivite, bireylerin çok çeşitli ve birbirinden farklı nedenlerle uğraş verdikleri en yaygın aktivitelerdendir. Bireylerin spor ve fiziksel aktivitelerle uğraşma isteklerinin en temel nedeni, bireylerin, spor ve fiziksel aktiviteye yönelik motivasyonel yönelimlerinin karmaşasından kaynaklanmaktadır. Bireyler hareket ihtiyaçlarını tatmin etmek için ve başka birçok fizyolojik ve sosyal nedenlerden dolayı spor sahalarına veya bir spor kulübüne girmek isteyebilirler. Başkalarıyla birlikte spor yaparak kendini kabul ettirme, huzurlu olma veya psikolojik ve fiziksel performans yeteneğini geliştirme motiveleri, bu isteğin belirlenmesine yol açabilir (İkizler, 1992).

Spor ve egzersiz alanında çalışan çok sayıda araştırmacı için başarı, önemli bir araştırma konusu olmuştur. Spor uygulamaları içerisinde bazı bireyler, yılmadan, sıkı çalışarak karşılaştığı zorluklara meydan okurken, bazıları ise, mücadeleden kaçarak daha az çaba sarf etmektedir. Başarı davranışının anlaşılabilmesi için, sporcuların motivasyonel yönelimlerindeki bireysel farklılıkların anlaşılması önemlidir. Başarı teorileri arasında, dört

önemli teori ön planacıdır. Bu teorilerden, başarıgereklerini teorisi, kişisel ve durumsalfaktörlerin davranışın belirleyicileriolduğunu ileri sürmektedir. Nedensellikyükleme teorisi, bireylerin başarı vebaşarısızlıkları nasıl açıkladığınaodaklanır. Yeterlilik teorisi, özellikleçocuklarda, başarı davranışını açıklamak için kullanılmıştır. Başarı hedef teorisi ise,bireyin motivasyonunu, başarı hedeflerinin, algılanan yeteneğin ve başarı davranışının belirlediğini ileri sürmektedir.

Spora yönelimin teorik temelleri,başarı hedef teorisinden gelmektedir. Bu noktada alan yazında en etkili yaklaşım olarak kabul gören başarı hedef teorisi yeteneklerin değerlendirilmesi ve başarı algısının yönünü belirlemek üzere oluşturulmuş sosyo-bilişsel bir yapıdır(Nicholls, 1989; akt. Kiremitçi, 2010). Sporda başarı motivasyonu, “bireyin görevi başarmak için çabalaması, başarısızlık karşısında devam etmesi ve başarılarında övünç yaşama yönelimleri” olarak ifade edilmektedir (Gill, 1986; akt. Kiremitçi, 2010).Başarıya ulaşma güdüsü “başarı durumlarında gurur yaşama ya da doyum kapasitesi”, başarısızlıktan kaçınma güdüsü ise “başarısızlığın bir sonucu olarak utanç yaşamak ya da küçük düşme kapasitesidir” (Gill, 1986, akt. Kiremitçi, 2010).

1.6. Dövüş Sporlarının Karakteristik Özellikleri

Spor karşılaşmaları rekabetin getirdiği saldırgan davranışlar için uygun bir zemin oluşturmakla beraber rakibe zarar veren her davranış saldırganlık olarak nitelendirilemez (Tekin ve ark., 2011).Saldırganlık, “karşısındakine üstün gelmek, onuyönetmek; bir işi bozmak, boşa çıkarmak içindüşmanca, incitici, hırpalayıcı, acı/ağrı verici amaçlar taşıyan davranış biçimidir. Saldırgan davranışlar amaca yönelik davranışlardır ve birisiye, gruba ya da topluma yönelik olabilir. Butür davranışlarla karşılaşan kişilerde ya kaçınmadavranışı, ya da benzer davranışlarla karşı koymadavranışı görülür (Tiryaki, 2000).

Sporcuların kişilik özellikleri ile yöneldiği spor dalları arasındaki ilişkiyi daha açık ve nesnel biçimde ortaya koymaya çalışan kavram ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Bazı araştırmalar takım sporcularının empati düzeylerinin daha gelişmiş olduğundan söz etmişlerdir. Empati düzeyi yüksek ve düşük olan Finlandiyalı beysbol oyuncularının kendilik değerleriyle narsistik eğilimlerinin incelendiği bir araştırmada, empati düzeyi yüksek olan oyuncuların kendilik değerlerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre takım sporuyla uğraşan

sporcuların kendilik değerlerinin yüksek olması nedeniyle kendileriyle barışık ve empati oldukları ileri sürülmüştür .Dövüş sporlarının faydalı etkilerinden dolayı çok sayıda insan dövüş sanatlarınıpsikolojik problemlerin tedavi edici bir yol olarak görmektedir. Cinselistismara uğramış, yeme bozuklukları olan, madde bağımlısı kadınların iyileşme sürecindekarate antrenmanlarının yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bir çalışmasında Weiser ve ark.(1995), bir hastasının Shotokan Karate yapmasının sözlü terapiden daha hızlı sonuç verdiğiniiddia etmektedir. Bazı gruplar psikolojik tedavi için diğer dövüş sanatlarını kullanmışlardır.

Saldırgan davranışların çocuk ve gençlerin gelişimiüzerinde zarar verici etkisi yadsınamaz boyuttur.Yapılan çalışmalarda çocukluk ve ergenlikdöneminde, saldırgan davranışlara maruz kalanbireylerin ilerleyen yıllarda, başkalarına karşısaldırganca davrandıkları ve saldırganlığın uzantısı kabul edilebilecek şiddet ve suç davranışlarınaeğilim gösterdikleri tespit edilmiştir (Kurnaz, 2009;Seyhan ve Bahar, 2006; Çay köyü ve ark., 2006).Saldırganlık ve şiddet olayları spor alanında dabüyük önem taşır. Bunların yaşanması ilk bakıştasporla bağdaşmayan olaylar olarak kabul edilse de, bu olaylara karışanlar davranışlarına çeşitligerekçeler bulmaktadır. Oysa sporun “barış, kardeşlik,dostluk” olduğu ya da olması gerektiği,toplumları birbirine yakınlaştırdığı sürekli olarak vurgulanmasına rağmen (Özbaydar, 1983) sporda saldırganlığa sık rastlanır. Bu durum sporcununözelliklerine, koçun verdiği taktiğe, taraftar vemedya baskısına bağlı olabilir. Özellikle takımsporlarında saldırganlığı içeren bazı terimler yerleşik durum almıştır. Örneğin, “agresif savunma”,“agresif oyun” bunlardan bazılarıdır. Burada geçenagresif terimi onaylanan bir durumu gösterir.Oysa, günlük yaşamda agresif davranışlar ya toplumsalkurullarla, ya da kanunlarla kısıtlanmıştırve karşılaşılması durumunda yaptırım uygulanırdolayısıyla sporda hangi davranışların saldırgandavranış kabul edilip edilmediği net olarak ifadeedilmelidir (Doğan, 2004). Saldırganlık ve şiddetkonusunda ailede ve toplumda saldırganlıkla ilgili değer yargılarının, saldırganlığa karşı gösterilentutumların önemi de unutulmamalıdır. Küçük yaşlardan başlayarak saldırganlığı ve şiddeti öğrenençocuk, bu tür davranışları genellikle yaşam boyu sürdürür (Erşan ve ark., 2009).

Dövüş sporlarının katılımcılar üzerindeki psikososyal etkileri göz önüne alındığında, bu etkilerin olumlu veya olumsuzluğu hakkında bir karmaşa yaşanmaktadır. Genel olarak ileri sürülen iki zıt iddiadan söz edilebilir. Öncelikle, dövüş sporlarıyla ilgilenen insanların olumlu psikososyal değişimler ve ahlaki gelişim gösterdiklerini savunan birçok araştırmacı vardır.

Dövüş sporlarının özde bu amaca odaklandığı bilinmektedir. Bu faydaların araştırmacılar tarafından belirtilmiş olmasına ve dövüş sporlarının felsefesinin özünde olumlu gelişimler işaret edilmesine rağmen, bu sanatların vahşet ve saldırganlık içerdiğini düşünen insan sayısı da oldukça fazladır. Dövüş sporlarının popüler filmlerde ve televizyon gösterilerinde ortaya konuluş biçimi, bu sanatlara karşı gelişen olumsuz düşüncenin yaygınlaşmasının temel nedenlerindedir (Tekin ve ark., 2010).

Dövüş sporlarıyla uğraşmanın kısa süreli (akut) olumlu psikososyal değişimlere yol açtığı az sayıda da olsa çeşitli çalışmalarda bildirilmiştir. Kısa süreli etkilerle ilgili araştırmaların azlığına karşın, dövüş sporlarının uzun süreli etkileri hakkında oldukça fazla sayıda araştırma yapılmıştır. Bu çalışmaların bulguları, dövüş sporlarında yer alan katılımcılarda olumlu psikososyal değişimler meydana geldiğini ileri sürmektedir. Genel olarak, dövüş sporlarını yapma süresi arttıkça, endişe, saldırganlık, düşmanlık ve nevroz duyguları azalırken, kendine güven, bağımsızlık, kendine inanma ve özsaygı artmaktadır. Aynı zamanda bu egzersizlere katılım, daha rahat ve sempatik bireyler olmayı sağlar, kendini kontrol becerisini geliştirir (Tekin ve ark., 2010).

1.7. Dövüş Sporlarının Psikososyal Gelişim Açısından Diğer Spor Dallarından Farklılıkları

Dövüş sporlarının diğer fiziksel aktivitelerle fiziksel uygunluk, beceri kazanımı ve sosyal aktiviteyi içeren benzerlikleri yanında farklı oldukları noktalar da vardır. Birçok batı sporu yarışma ve kazanmayı vurgularken; dövüş sporları geleneksel olarak kendini tanıma, kendini geliştirme ve kendini kontrol etmenin altını çizmektedir. Batı sporlarının aksine dövüş sporları genellikle kendini savunmayı öğretir, hayata geçirilebilecek felsefik ve ahlaki öğretiler içerir. Yüksek derecede tören ve ritüele dayanır. Zihin ve vücudun birlikteliğini vurgular ve düşünmeye önem verir. Egzersiz ve fiziksel uygunluk psikososyal fayda sağlama rolüne sahipken, dövüş sporlarının fiziksel olmayan yanları bile olarak katılımcılarda eşî benzeri olmayan uzun süreli psikososyal değişimlere neden olmaktadır. Dolayısıyla dövüş sporları bir yandan diğer fiziksel aktivite ve egzersizlerden elde edilebilecek faydalar yanında, temel öğretisi ve felsefesi içinde yer alan potansiyelle bu faydaların katılmasına olanak sağlamaktadır (Tekin ve ark., 2010).

Dövüş sporlarından elde edilen psikososyal faydalar birçok egzersiz türüne katılım sonucunda da görülmektedir. Dolayısıyla bu olumlu değişimin temeli muhtemelen fiziksel aktiviteye dayanmaktadır (Weiser ve ark., 1995). Bununla beraber, dövüş sporlarını diğer fiziksel aktivitelerle doğrudan karşılaştıran araştırmalar, dövüş sporu antrenmanlarına katılımın sağladığı olumlu psikososyal değişikliklerin diğer fiziksel aktivite antrenmanlarına göre daha önemli ve daha farklı olduğunu öne sürmektedir. Bu değişimler, birçok etiyojiye sahip olabilir ve dövüş sporlarının egzersizle ilgili olmayan yanları da önemlidir (Tekin ve ark., 2010).

1.8. Psikolojik Doğum Sırası İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Lohman, Lohman ve Christensen (1985) tarafından yaşları 11 ve 25 arasındadeğişen iki veya üç çocuklu 70 aile (toplam 170 çocuk) üzerinde araştırma yapılmıştır. Bu araştırma doğum sırasını psikolojik açıdan inceleyen araştırmaların ilki olma niteliğitaşımaktadır. Araştırmada ilk doğan çocukların %80 oranında büyük çocuk psikolojiközelliklerini taşıdığı belirtilmektedir. Yine ortanca çocukların pek çoğu üç psikolojik(birinci, ortanca, sonuncu) pozisyondan birini seçmiştir. Yapılan araştırmada büyükçocukların kendilerini zeki, sosyal, cana yakın ve iyi olarak tanımladıkları, ortanca çocukların ise daha az puan aldıkları tespit edilmektedir. İlk çocuklarla son çocuklarkıyaslandığında, diğer kriterlerden farklı olarak son çocukların kendilerini daha asi veşımarık tanımladıkları belirtilmiştir. Yapılan araştırmada psikolojik pozisyon ile gerçek doğum sırası arasındaki farkın önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Campbell, White ve Stewart (1991), psikolojik doğum sırası kavramınıaçıklamak ve gerçek doğum sırası ile arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri kullanılarak araştırma yapmıştır. Yaşları16 ve 65 arasında değişen mezun veya devam eden 556 üniversite öğrencisiarıştırmanın örnekleme alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre gerçek doğum sırası vepsikolojik doğum sırası arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlk doğan çocukların%40,2'si büyük çocuk psikolojik doğum sırasında, ortanca doğan çocukların%28,4'ünün ortanca çocuk psikolojik doğum sırasında, son çocukların %45,7'sininküçük doğan psikolojik doğum sırasında, tek çocukların ise büyük ve küçük çocuk doğum sırasının yerini aldığı görülmektedir.

Bütün örneklemin %39'u gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sırasında aynı sırada iken %61'inin gerçek doğum sırası ve %39psikolojik doğum sırasının farklı olduğu görülmüştür. Yine yaş ve cinsiyetin psikolojikdoğum sırasına etkisi, bu araştırmada elde edilen diğer bulgulardır. Örneğin; küçükçocukların kendinden önceki kardeşin yaşı büyüdükçe tek çocuk psikolojik doğum sırası puanları yükselmektedir. Küçük çocukların ortanca çocukların yaşı büyüdükçeküçük çocuk psikolojik doğum sırası puanlarının daha fazla yükseldiği araştırmadaedinilen diğer bulgulardır.

Pilkington ve arkadaşları (1997), White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanterini kullanarak okul çağı çocuklarında algılanan başa çıkma tarzları vepsikolojik doğum sırasını incelemiştir. Yaş ortalaması 10 olan toplam 134 öğrencininkatıldığı araştırmada, çocukların psikolojik doğum sıralarının stresli durumlar karşısındabaşa çıkma tarzlarını kullanmada önemli bir etken olduğu ortaya çıkmaktadır. Buaraştırma sonuçlarına göre büyük çocuk psikolojik doğum sırasında olan kişilerin kendilerini aile destekli, akranları tarafından kabul edilen, güvenilen kişiler olarakalgıladığı oysa ortanca çocukların bu ölçeklerden daha düşük puanlar aldığı saptanmıştır.

Ortanca çocukların düşük kendine güven, yüksek engellenmişlik ve haksızlığa uğramışlık duygusu başa çıkma tarzlarındaki sınırlılığa neden olduğu araştırmacı tarafından belirtilmiştir. Ashby, LeCicero, Kenny (2003) tarafından yapılan araştırmada kişilerinpsikolojik doğum sıraları ile mükemmeliyetçilik düzeyleri incelenmiştir. Uyumlumükemmeliyetçi, uyumsuz mükemmeliyetçi ve mükemmeliyetçi olmamak gibi üç altbölüme ayrılan değişkene göre, uyumsuz mükemmeliyetçi ve mükemmeliyetçi olmayangrubu daha yüksek oranda psikolojik doğum sırasına göre ortanca olanların oluşturduğusaptanmıştır. Ayrıca psikolojik olarak en küçük olanların daha yüksek orandamükemmeliyetçi olmayan grupta olduğu belirtilmektedir.

Araştırmadan elde edilenşaşırtıcı bir bulguda büyük ve tek çocukların mükemmeliyetçilik düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamasıdır. Bu durum ilk doğan çocukların tahttan indirilmedeneyimleriyle açıklanmaktadır. Çünkü mükemmeliyetçi büyük çocukların, kendintahttan indirilmesine izin vermediği gibi sürekli başarı için mücadele edebileceği sonucuna varılmıştır. Gfroerer ve arkadaşlarının (2003) yaş ortalaması 20 olan 125 kız

öğrenci üzerinde yaşam biçimi ve psikolojik doğum sırasını inceledikleri bir araştırmada,40psikolojik doğum sırasının yaşam biçimi ile ilişkisi, kişilerin gerçek doğum sırası ve yaşam biçimi arasındaki ilişkiden daha anlamlı düzeyde çıkmıştır. Yapılan araştırma, psikolojik doğum sırası ve BASIS- A envanterinin birçok alt ölçeği arasında ilişkisaptamıştır.

White ve diğerleri (1997) tarafından psikolojik doğum sırasının mesleki ilgi ileilişkisinin araştırıldığı araştırma yaş ortalamaları 18 olan 491 öğrenci üzerindeyapılmıştır. Mesleki ilginin altı başlıkta toplandığı çalışmada, psikolojik doğum sırasıve gelişen mesleki ilgiler arasında ilişki bulunmuştur, fakat bu ilişki tüm psikolojikdoğum sıraları ve mesleki ilgiler arasında değildir. Büyük çocuk psikolojik doğumsırası, mesleki ilgi geliştirmede daha fazla etkindir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, büyük çocuk psikolojik doğum sırası mesleki ilgi ölçeğinde daha çok sosyal ve liderlik, gelenekçilik ve konuşkanlık özelliklerini tanımlayan iş teması kurma becerisi ileilişkilendirilmiştir.

Ortanca çocuk psikolojik doğum sırası ile teknik beceriler vebilimsellik arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Temelde bu araştırmada gerçek doğum sırası, psikolojik doğum sırası, cinsiyet gibi faktörlerle, mesleki ilginin tamamının açıklamadığı sonucuna varılmıştır. Stresle ilgili araştırmalarda da yine psikolojik doğum sırasının etkisigörülmektedir. Psikolojik doğum sırasına göre büyük olan çocukların, diğer bütünpozisyonlara göre stres altında incinebilirlik düzeylerinin yüksek, stresle karşı karşıyakaldıklarında yenilikten korkan, ciddi olma eğiliminde ve tutucu kişiler olarak tespit edildiği görülmektedir (Gebert ve Morawski, 2005).

Melillo ve College (1983) tarafından doğum sırası, kişilerin algıladıkları doğumsırası ve aile pozisyonları incelemek amacıyla bir grup akademisyen kadın üzerindearaştırma yapılmıştır. Kişilere sorulan sorular, kaçınıcı çocuk olduğu ve ailede kendinikaçınıcı çocuk olarak algıladığı yönündedir. Yapılan bu araştırmada doktora yapankadınların genelde tek çocuk ve ilk çocuk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmayakatılan yedi kadın ortanca ya da son çocuk olmalarına rağmen kendilerini tek ya da ilk çocuk gibi algıladıklarını belirtmişlerdir. Kişilerin kendilerini algıladıkları pozisyon ile gerçek pozisyonları arasındaki farkın başarıyı etkileyen bir faktör olduğu yönünde kanıtbulunamamıştır.4118 yaş ve üstü üniversite

öğrencilerinin üniversite yerleşkesine bağlılıklarını katıldıkları organizasyonlara, katılım saatlerine, liderlik pozisyonlarına göre belirlenmiştir.

Kişilerin bağlılıkları ailelerinden algıladıkları ilgi, başarı baskısı ve psikolojik doğum sırasıyla ilişkisi olup olmadığı incelenmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre psikolojik ilk doğan ve tek çocukların üniversite yerleşkesine bağlılıkları, sonradoğanlardan fazla bulunmuştur (Hinton 2005: Özet). Bir araştırma 308 kilisenin, erkek bir danışanın aile temelli yaşantılarını, danışanın doğum sırasına dayalı varsayımlarla değerlendirip değerlendirmediklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda danışanın doğum sırasını bilmenin, danışanla ilgili izlenimler hakkında önyargı oluşturabilecek cinsiyeti, ırk, önceki problemin geçmişi gibi bir kalıp yargı olabileceği belirtilmiştir (Stewart 2004).

Stewart, Stewart ve Campbell (2001) tarafından yapılan iki farklı araştırmada öncelikli olarak psikolojik doğum sırası, algılanan aile rolleri, aile yapısı ve algılanan

Sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiş, kişinin ailede algıladığı pozisyonunun, aile yapısı ve sosyal desteğin, hangi öğeleriyle oluşturulduğu değerlendirilmiştir. Başka bir araştırmada, kişinin algıladığı pozisyon ve çeşitli kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İlk araştırma 248 kadın ve 174 erkek üniversite öğrencisi, ikinci araştırma 168 kadın ve 122 erkek üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Yapılan analizlerde aile başarı vurgusu düzenlilik ve gerçek doğum sırası, büyük çocuk psikolojik doğum sırası ile açıklanmaktadır. Ortanca çocuk psikolojik doğum sırası işlevsiz aile yapısını yordamaktadır. Küçük çocuk doğum sırası dikkat ve takdir ihtiyacını yordamaktadır. Kontrollü aile çevresi, bağımsızlık eksikliği, sürekli artan bağıllık ihtiyacı tek çocuk psikolojik doğum sırasını yordamaktadır. Aile yapısı değişkeninin psikolojik doğum sırasını, kişilik özelliklerine kıyasla daha fazla yordadığı araştırmadan elde edilen diğer bir bulgudur.

Yapılan diğer bir araştırmada doğum sırası ve “BİG 5” olarak bilinen genel kişilik eğilimlerini ölçen envanter kullanılarak, gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sırası ile ilişkisi incelenmek istenmiştir. 72 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada doğum sırasının kişilik eğilimlerine katkıda bulunmadığı ve psikolojik doğum sırası ve gerçek doğum sırası arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır (Keidash 2006).

2. Araştırmanın Yöntemi

2.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bu araştırmanın amacı, sporcularda psikolojik doğum sırası algısının farklı spor branşları açısından karşılaştırılmasıdır. Araştırma kapsamında farklı spor dallarıyla uğraşan sporcuların doğum sırası algısı hakkında elde edilebilecek veriler; gelecek araştırmalara kaynak olabilir, diğer taraftan konuyla ilgili çalışan spor bilimcilere, antrenör ve spor insanlarına referans bilgi olarak kullanılabilir. Ayrıca YÖK tez taraması sonucunda sporla ilişkili olarak bu çalışmanın konusunu içeren herhangi bir lisansüstü çalışmaya rastlanmamış olması çalışmanın önemini artırmaktadır.

2.2. Problem Cümlesi ve Araştırmanın Hipotezi

Araştırmanın temel problem cümlesi; Sporcularda, psikolojik doğum sırası algısının spor branşları açısından farklılık gösterip göstermeyeceğidir. Bu soruya aşağıdaki alt problemler çerçevesinde yanıt aranacaktır.

Araştırmanın Hipotezi; Sporcuların psikolojik doğum sırası algısında spor branşları açısından farklılık vardır.

2.3. Sınırlılıklar ve Varsayımlar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki şekilde maddelenmiştir.

- Araştırma düzenli olarak (haftada 3 gün) bireysel veya takım sporları ile uğraşan sporcular ile sınırlıdır.
- Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının ölçüm gücü ve ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Bu araştırmanın dayandığı temel sayıtlılar şunlardır:

- Araştırmaya katılan tüm sporcular, araştırma sorularını dikkatlice okumuşlar, anlamışlar ve içtenlikle yanıtlamışlardır.

2.4. Araştırmanın Evren Ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, düzenli olarak bir spor dalı ile uğraşan sporcular oluşturmaktadır. Örneklem ise, bu sporculardan tesadüfi örnekleme yöntemiyle ulaşılabilen ve gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden sporculardan oluşmaktadır. Sporcular uğraştıkları spor dallarına göre gruplara ayrılmışlardır. Ayrıca cinsiyetlere, takım veya bireysel sporuyla uğraşmaya, dövüş sporu yapmaya göre de karşılaştırmalar yapılmıştır. Çalışma kapsamına her iki cinsiyetten birbirine yakın sayıda sporcu alınmaya çalışılmıştır. Toplam sporcu sayısı 341'dir.

2.5. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

2.5.1. White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri

Bireyin psikolojik doğum sırasını belirlemek amacıyla Campbell, White ve Stewart tarafından 1991 yılında geliştirilmiş olan ölçek, 1998 yılında revize edilerek, ölçeğe son şekli verilmiştir. Campbell, White ve Stewart (1991) tarafından yapılan ilk geçerlik çalışmasında kapsam geçerliği ve yapı geçerliği yöntemleri kullanılmıştır. İlk olarak kapsam geçerliği için, bireysel psikoloji ve klinik çalışma eğitimi almış, doktora derecesine sahip dört danışman tarafından 40 madde incelenmiş ve dört doğum sırası pozisyonunun her birine ait 10 madde belirlenmiştir. Yapı geçerliği için ise faktör analizi uygulanmış, varyansın % 30,7'sini açıklayan dört faktör bulunmuştur.

Envanterin ilk güvenilirlik çalışmasında ise test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Beş hafta ara ile 31 kişiye uygulanan envanterin alt ölçeklere göre güvenilirlik katsayıları şu şekildedir: Büyük çocuk alt ölçeği için. 83, ortanca çocuk için. 87, küçük çocuk için. 82 ve tek çocuk için. 70 bulunmuştur.

Stewart ve Campbell'in Psikolojik Doğum Sırası Envanteri'nin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada ise, kadınlar için varyansın %26'sını açıklayan dört faktör; erkekler için de varyansın %29'unu açıklayan dört faktör belirlenmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği için ise envanter üç ve sekiz hafta ara ile uygulanmıştır. Üç hafta sonunda elde

edilen güvenilirlik katsayıları. 84 ile. 94 arasında değişirken; sekiz hafta sonunda hesaplanan test-tekrar test güvenilirlik katsayıları. 81 ile. 95 arasındadır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Kalkan (2005) tarafından yapılmıştır. Madde analizi için madde toplam puan korelasyonları yöntemi kullanılmıştır. Bir maddenin, testin tümü ile tutarlığının göstergesi sayılabilecek en düşük korelasyon değerinin en az. 20 olması gerektiği belirtilmektedir. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri'nin 46 maddelik orijinal formunun uygulanması sonunda madde toplam puan korelasyonu çalışması yapılarak korelasyon katsayısı. 20'nin altında kalan maddeler elenmiş ve envanter 42 maddeye düşmüştür. Bireylerin kendi kendine uygulayabileceği “evet” ve “hayır” şeklinde cevaplandıracakları 42 maddelik testin, kadınlar ve erkekler için ayrı puanlama sistemi vardır. Her bir alt ölçekteki madde sayısı farklı olduğundan, karşılaştırmayı kolaylaştırmak için ham puanlar (z puanı, T puanı) standart puanlara çevrilir. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri dört alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar Büyük Çocuk (Memnun Edici/Düzenleyici), Ortanca Çocuk (Dışlanmış/İhmal Edilmiş), Küçük Çocuk (Sevimli/İkna edici), Tek Çocuk (Dikkatle Bakılan) şeklinde belirlenmiştir. Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin geçerlik çalışmasında yapı geçerliği ve kapsam geçerliği kullanılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmış, yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Buna göre, kadınlar için varyansın %49.85'ini açıklayan dört faktör ve erkekler için varyansın %50.27'sini açıklayan dört faktör bulunmuştur. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri'nin güvenilirliği test-tekrar test ve iç tutarlılık yöntemleriyle hesaplanmıştır. Tekrar test güvenilirliği kadınlar için. 78 ile. 89 arasında değişirken, erkekler için ise. 77 ile. 89 arasında bulunmuştur. İç tutarlık güvenilirliği ise kadınlar için. 74 erkekler için. 86 arasında değişirken; erkekler için ise. 65 ile. 82 arasında hesaplanmıştır (Kalkan 2005).

2.5.2. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırma kapsamında yer alan bağımsız değişkenlerle ilgili bilgi toplamaya uygun olacak şekilde ve sporcular hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Cinsiyet, yaş, ailenin gelir düzeyi, öğrenim durumu ve ilgilendikleri spor dalı gibi değişkenleri kapsamaktadır.

2.6. İstatistiksel Analiz:

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 18,0 programı kullanılmıştır. Aritmetik ortalama (M), standart sapma (SS), frekans (N) ve yüzde (%) değerleri verilmiştir. İkili grup karşılaştırmalarında parametrik testlerden bağımsız t-testi, nonparametrik testlerden Mann

Whitney-U; ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA), nonparametrik testlerden ise Kruskal Wallis ve fark olduğu durumlarda farkın kaynağını belirleyebilmek için Tukey HSD post hoc testi uygulanmıştır. Anlam düzeyi $p<0.05$ güven aralığı ise % 95 kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

TABLO 1: Araştırmaya Katılan Sporcuların Cinsiyete Göre Dağılımı		
CİNSİYET	n	%
Kız	160	49.9
erkek	181	53.1
toplam	341	100.0

Araştırmaya katılan toplam 341 sporcunun %46.9 (160)'u kız, % 53.1 (181)'i ise erkek sporcudan oluşmaktadır

TABLO 2: Araştırmaya Katılan Sporcuların Yaş Guruplarına Göre Dağılımı		
YAŞ GRUPLARI	n	%
1,00 (9-14)	31	9,1
2,00 (15-20)	103	30,2
3,00 (21-26)	171	50,1
4,00 (27-32)	28	8,2
5,00 (33-üstü)	8	2,3
toplam	341	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların % 9.1 (31)' i 9-14 yaş grubunda % 30,2 (103) 'i 15-20 yaş aralığında % 50,1 (171)'i 21-26 yaş aralığında % 8,2 (28)'i 27-32 yaş aralığında %2,3 (8)'i 33 yaş ve üst yaş grupları aralığında olduğu görülmektedir.

TABLO 3: Araştırmaya Katılan Sporcuların dövüş sporu yapıp yapmamaya göre dağılımı		
DÖVÜŞ SPORU YAPAN / YAPMAYAN	n	%
Dövüş sporu yapan	133	39,0
Dövüş sporu yapmayan	208	61,0
Toplam	341	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların % 39(133)'u dövüş sporu yapan sporcular %61 (208)'i dövüş sporu yapmayan sporculardan oluşmaktadır.

TABLO4: Araştırmaya Katılan Sporcuların bireysel ve takım sporu yapmalarına göre dağılımı

BİREYSEL SPOR/ TAKIM SPORU	n	%
Bireysel spor	226	39,0
Takım sporu	115	61,0
toplam	341	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların %63,3 (226)'ü bireysel spor %33,7 (115)'i takım sporuyla ilgilenmektedir.

TABLO5: Araştırmaya katılan sporcuların tek ve son çocuk olmalarına göre dağılımı

TEK/SON ÇOCUK	n	%
Tek çocuk	55	16,1
Kardeş var	104	30,5
Son çocuk	182	53,4
toplam	341	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların %16,1 (55)'i tek çocuk %30,5 (104)'i kardeşi olan çocuk %53,4 (182)'i son çocuk olduğu görülmektedir.

TABLO 6: Araştırmaya katılan sporcuların gerçek doğum sıralarına göre dağılımı

GERÇEK DOĞUM SIRASI	n	%
1	68	19,9
2	141	41,3
3	77	22,6
4	4	1,2
Toplam	290	85,0

Araştırmaya katılan sporcuların %19,9 (68)'u 1. (ilk doğan), % 41,3 (141)'ü 2. (ikinci çocuk) %22,6 (77)' sı 3 (üçüncü çocuk), %1,2 (4)' i 4. (dördüncü çocuk) veya üstü doğum sırasına sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %15 (51)'nin gerçek doğum sırası sorusunu cevaplamadığı görülmüştür.

TABLO 7: Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında cinsiyet açısından farklılık analizi						
PSD	CİNSİYET	N	μ -	Sd	t	p
Memnun edici düzenleyici (büyük çocuk)	Kız	160	,5872	,20776	3,112	,002
	Erkek	181	,5090	,25066		
Dışlanmış ihmal edilmiş (ortanca çocuk)	Kız	160	,3538	,22872	1,252	,210
	Erkek	181	,3869	,25546		
Sevimli/ ikna edici (küçük çocuk)	Kız	160	,4878	,20175	2,674	,008
	Erkek	181	,4222	,24515		
Dikkatle bakılan/ üzerine titrenen (tek çocuk)	Kız	160	,4750	,25353	3,536	,000
	Erkek	181	3885	,19722		

Araştırmada sporcuların psikolojik doğum sırası algısında cinsiyet açısından farklılıklar bulunmuştur ($p < 0,05$).

Analiz sonuçlarına göre sporcuların büyük çocuk algısında (memnun edici düzenleyici), küçük çocuk algısında (Sevimli/ ikna edici) ve tek çocuk algısında (Dikkatle bakılan/ üzerine titrenen) kızlar yönünde anlamlı farklılıklar görülmektedir.

Ancak sporcuların ortanca çocuk algısında (Dışlanmış ihmal edilmiş) cinsiyet açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

TABLO 8: Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında yaş grupları açısından farklılık analizi						
PSD	DOGUM SIRASI	N	μ - ORTALAMA	Sd	f	p
Memnun edici düzenleyici (büyük çocuk)	1	31	,6910	,23925	3,916	,004
	2	103	,5528	,23546		
	3	171	,5250	,21590		
	4	28	,5107	,27150		
	5	8	,4550	,28621		
	toplam	341	,5457	,23447		
Dışlanmış ihmal edilmiş (ortanca çocuk)	1	31	,1910	,25864	9,587	,000
	2	103	,3858	,18351		
	3	171	,4129	,25782		
	4	28	,3500	,22042		
	5	8	,0700	,07483		
	toplam	341	,3713	,24349		
Sevimli/ ikna edici (küçük)	1	31	,3845	,17372	3,957	,004
	2	103	,4735	,23183		

çocuk)	3	171	,4336	,22673		
	4	28	,5021	,22007		
	5	8	,6962	,24657		
	toplam	341	,4530	,22787		
Dikkatle bakılan/ üzerine titrenen (tek çocuk)	1	31	,3284	,04534	5,618	,000
	2	103	,4138	,02109		
	3	171	,4759	,01755		
	4	28	,3657	,03800		
	5	8	,2375	,04447		
	toplam	341	,4291	,01241		

Araştırmada, sporcuların psikolojik doğum sırası algısında yaş grupları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

TABLO 9: Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında tek çocuk ve ya son çocuk olmaları açısından farklılık analizi

PSD	TEK/SON ÇOCUK	N	μ - ORTALA MA	Sd	f	p
Memnun edici düzenleyici (büyük çocuk)	Tek çocuk	55	,4591	,28734	10,38	,000
	kardeşli	104	,6222	,22909		
	Son çocuk	182	,5281	,20693		
	toplam	341	,5457	,23447		
Dışlanmış ihmal edilmiş (ortanca çocuk)	Tek çocuk	55	,3207	,22202	5,442	,005
	kardeşli	104	,3280	,25524		
	Son çocuk	182	,4114	,23689		
	toplam	341	,3713	,24349		
Sevimli/ ikna edici (küçük çocuk)	Tek çocuk	55	,4011	,18981	3,549	,030
	kardeşli	104	,4967	,24479		
	Son çocuk	182	,4436	,22513		
	toplam	341	,4530	,22787		
Dikkatle bakılan/ üzerine titrenen (tek çocuk)	Tek çocuk	55	4464	,25773	2,814	,061
	kardeşli	104	,3849	,25269		
	Son çocuk	182	,4491	,20220		
	toplam	341	,4291	,22917		

Analiz sonuçlarına göre sporcuların büyük çocuk algısında, ortanca çocuk algısında, tek çocuk algısında yaş grupları açısından anlamlı farklılık görülmektedir. TukeyHSD analize göre büyük çocuk algısındaki farklılığın 9-14 yaş grubu ile diğer yaş grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, ortanca çocuk algısında 15-26 yaş grupları ile 9-14 yaş grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı ayrıca 33 ve üzeri yaş grupları ile 9-14 ve 21-26 yaş

grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, sporcuların tek çocuk algısındaki farklılığında 21-26 yaş grubu ile 9-14 yaş grubu, 33 ve üzeri yaş grubu arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Sporcuların psikolojik doğum sırası algısı oluşturan büyük çocuk algısı, ortanca çocuk algısı, tek çocuk ve son çocuk olmaları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tukey ESD analize göre bu anlamlı farklılıkların büyük çocuk algısında kardeşi olan ile tek ve son çocuk arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, ortanca çocuk algısında son çocuk ile tek çocuk ve kardeşi olan çocuklar ile arasında olan farklılıktan kaynaklandığı küçük çocuk algısında ise kardeşi olan çocuklar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Ancak sporcuların tek çocuk algısında tek ve son çocuk olmaları açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$)

Tablo 10: Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında gerçek doğum sırası açısından farklılık analizi						
PSD	TEK/SON ÇOCUK	N	μ - ORTALAMA	Sd	f	p
Memnun edici düzenleyici (büyük çocuk)	1	68	,6225	,25217	6,944	,000
	2	141	,5691	,21390		
	3	77	,4690	,16748		
	4	4	,4525	,27741		
	Toplam	290	,5534	,21992		
Dışlanmış ihmal edilmiş (ortanca çocuk)	1	68	,2813	,24445	13,246	,000
	2	141	,3484	,22135		
	3	77	,5103	,23088		
	4	4	,4075	,29477		
	Toplam	290	,3765	,24455		
Sevimli/ ikna edici (küçük çocuk)	1	68	,4954	,23997	,999	,393
	2	141	,4429	,22925		
	3	77	,4388	,21227		
	4	4	,4250	,23402		
	Toplam	290	,4539	,22752		
Dikkatle bakılan/ üzerine titrenen (tek çocuk)	1	68	,3835	,27694	1,790	,149
	2	141	,4538	,23696		
	3	77	,4630	,17932		
	4	4	,3900	,27398		
	toplam	290	,4389	,23502		

Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algısını oluşturan büyük çocuk algısı ve ortanca çocuk algısında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p>0,05$).

Tuke ESD analiz testine göre bu farklılığın büyük çocuk algısı için 3. Çocuk ile 1. Ve 2. Çocuk (yönünde) arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, ortanca çocuk algısı için ise aynı şekilde 3. Çocuk (yönünde) ile 1 ve 2. Çocuk arasındaki farklılıktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan sporcuların küçük çocuk ve tek çocuk algılarında gerçek doğum sıraları açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

TABLO 11: Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında dövüş sporu yapıp yapmama açısından farklılık analizi

PSD	Dövüş sporu yapan/yapmayan	N	μ -	Sd	t	p
Memnun edici düzenleyici (b. çocuk)	evet					
	hayır					
Dışlanmış ihmal edilmiş (ortanca ç.)	evet					
	hayır					
Sevimli/ ikna edici (küçük ç.)	evet					
	hayır					
Dikkatle bakılan/ üzerine titrenen (tek ç.)	evet					
	hayır					

Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algılarını oluşturan büyük çocuk algısı ile ortanca çocuk algılarında dövüş sporu yapıp yapmama açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Buna karşın sporcuların küçük çocuk ve tek çocuk algısında dövüş sporu yapıp yapmama açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Bu farklılıkların kaynağına baktığımızda dövüş sporu yapmayan sporcuların dövüş sporu yapan sporculara göre daha fazla ortanca çocuk algısına ve küçük çocuk algısına sahip olmalarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Bu sonuç dövüş sporu yapan çocukların küçük çocuk algısında ve tek çocuk algısından kurtulduğunu göstermektedir.

ABLO12: Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında bireysel ve takım sporu açısından farklılık analizi

PSD	Breysel/takım	N	μ -	Sd	t	p
Memnun edici düzenleyici (b. çocuk)	breysel					
	takım					
Dışlanmış ihmal edilmiş (ortanca ç.)	breysel					
	takım					
Sevimli/ ikna edici (küçük ç.)	breysel					
	takım					
Dikkatle bakılan/ üzerine titrenen (tek ç.)	breysel					
	takım					

Araştırmaya katılan sporcuların psikolojik doğum sıraları algını oluşturan büyük çocuk algısı, ortanca çocuk algısı, küçük çocuk algısı ve tek çocuk algısında bireysel ve takım sporu açısından anlamlı farklılıklar bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan araştırmalar, doğum sırasının kişilik üzerindeki etkilerini desteklemektedir (Atkinson, Atkinson ve Hilgard,1995). Çocuğun diğer kardeşler arasındaki durumu, özellikle doğum sırasının kendine özel sorunları birlikte getirdiği, aynı ailede yaşayan çocukların, hatta ikizlerin bile birbirinden farklı gelişimsel özellikler gösterdikleri çok sık görülen bir durum olarak belirtilirken, aynı aile içinde olsalar bile çocukların yaşantılarının birbirinden farklı olduğu ifade edilmiştir (Geçtan, 1998; Bacanlı, 1997). Örneğin ilk doğan ve tek olan çocuklar aile içinde benzersiz bir konuma sahip olabilirler; anne ve babalar ilk ve tek çocuklarına daha çok vakit ayırıp, daha çok ilgi gösterebilirler. Erişkin davranış ve tutumlarını sergileyebilir, böylece daha sorumlu, işbirliğine eğilimli olabilirler.

Adler gerçek doğum sırasından bahsederken kişinin aile içindeki yerini algılamasının yani psikolojik doğum sırasının daha önemli bir etken olduğundan söz etmektedir. Çünkü kişinin kronolojik sırasıyla kendini algılayışı aynı olmayabilir (Stewart ve Campbell, 1998). Bir ailede ilk çocuk olarak dünyaya gelen kişinin bazı durumlarda ortanca çocuğun yaşam tarzı ve tutum özelliklerini gösterebileceği, ailedeki psikolojik pozisyonun bireyin benlik algısıyla yakından ilişkili olabileceği belirtilmektedir (Kalkan, 2008). Çocuğun, yetişmiş olduğu aile içindeki konumunu ve kendisini algılayışını belirleyen en önemli etmen, ailenin çocuğa karşı tutumudur.

Adler, gerçek doğum sırasından bahsederken kişinin aile içindeki yerini algılamasının yani psikolojik doğum sırasının daha önemli bir etken olduğundan söz etmektedir. Algılanan pozisyon, çocuğun gerçek doğum sırası olmayabilir. Diğer bir deyişle, ailesinde ilk çocuk olarak dünyaya gelen bir kişi, ortanca veya küçük çocuğun yaşam tarzı, tutum ve davranış özelliklerini sergileyebilir (Campbell, White ve Stewart,1991).

Çocuğun yaşam biçiminin gelişiminde önemli rol oynayan psikolojik doğum sırasının, kişilik gelişiminde de gerçek doğum sırasından daha önemli görülmektedir (Gfroerer, Curlette, White ve Kern, 2003). Adler, kişinin karakterini, dünyaya geliş sırasının değil de kendisini aile içinde nasıl algıladığının belirlediğini ifade etmektedir. Adler, aynı ailedeki çocukların, aynı çevre içine doğmadıklarını, ikinci doğan çocuğun ilk çocuktan farklı bir psikolojik ortama geldiğini belirterek psikolojik doğum sırasının önemini de ortaya koymaktadır . Araştırmalar, bireyin psikolojik doğum sırası ile aile ilişkileri arasında önemli ilişki olduğunu göstermektedir (Campbell, White ve Stewart, 1991). Kardeşler, aile içinde kendine ait bir yer elde etmek için karşılıklı bir yarış içine girerler, yaşlarına ve cinsiyetlerine göre taktikler belirlerler. Geliştirilen bu taktikler ve yaşam deneyimleri kişilerin düşünce, tutum, davranış ve motivasyonlarını etkiler. Doğum sırası, alışkanlıklar, deneyimler, meslek seçimi, karşı cins tercihleri, yaşayacakları yere ilişkin kararlar ve politik değişimler üzerinde de rol oynamaktadır (Sulloway, F., Zweigenhaft, R., 2007).

Ancak, yapılan alan yazın taramasında gerçek kişilerde gerçek doğum sırası ile psikolojik doğum sırası algısının spor türüne yönelme ve kişilerin aktif spor yaşantıları arasında herhangi bir ilişkinin bulunup bulunmadığına dair bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle ele alınan bu çalışmada spor yapan bireylerde psikolojik doğum sırası algısının spor türüne yönelme ve aktif spor yaşantıları üzerinde herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığı araştırılmıştır.

Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen verilere göre sporcuların psikolojik doğum sırası algısında cinsiyet açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Analiz sonuçlarına göre tek çocuk algısı ve küçük çocuk algısında kızlar yönünde anlamlı farklılık görülmektedir. Ancak sporcuların ortanca çocuk algısında anlamlı bir farklılık görünmemektedir. Diğer taraftan sporcuların psikolojik doğum sırası algısında yaş grupları açısından da anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir.

Ayrıca sporcuların psikolojik doğum sırası algısında dövüş sporu ile ilgilenmeleri açısından küçük çocuk ve tek çocuk algısında anlamlı farklılıklar görünmektedir. Bu farklılıkların kaynağına bakıldığında dövüş sporu yapan kişilerin ortanca çocuk algısından ve tek çocuk algısından kurtulduğunu göstermektedir.

Araştırmada sporcuların psikolojik doğum sırası algısında bireysel yada takım sporu yapmaları açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sonuç olarak, bu çalışmanın örneklem grubunu oluşturan sporculardan elde edilen verilere göre, kişilerin ilgilendikleri spor branşları ve aktif spor yaşamı psikolojik doğum sırası algısında etkili olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları, mücadele sporları yapan bireylerin ortanca çocuk (dışlanmış- ihmal edilmiş) algısında olumlu yönde bir değişim olduğunu göstermektedir.

5. KAYNAKLAR

Adams, J., Ergenliği Anlamak, (Çev; Dönmez, A., Ed; Onur B.), İmge Yayınevi, Ankara 1995.

Adams, J.,andJones, W. H., (1997), The Conceptualization Of Marital Commitment: An Integrative Analysis, *Journal Of Personality And Social Psychology*, 72, 1177–1196.

Adler, A.,(1994), Güç Çocuğun Eğitimi, (Çev; N. Önel), Varlık Yayınları, İstanbul.

Akandere, M., Baştuğ, G., Akdağan, Z., (2009), Erkek Maratoncularda Sosyal Çevre Ve Ekonomik Durumun Spora Yönelmeye Etkisi , *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22-2009, 460-466.

Akçakoyun, F., Çalışkan, E., Karlı, H., (2010), Dövüş Ve Takım Sporcularının Empati Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi* volume: 3, Sayı:2, Temmuz, 2010, Issn: 1309-1336

Akça, ř., (2012), Özel Spor Merkezlerine Üye Olan Bireylerin Spora Yönelme Nedenleri Ve Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyleri, *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi* 2012.

Alibaz, A., Gündüz, N., şentuna M., (2006), Türkiyede Üst Düzey Taekwondo Karate Ve Kick-Boks Sporcularının Bu Spor Branşına Yönelmelerine Teşvik Eden Unsurlar Yapma Nedenleri Ve Geleceğe Yönelik Beklentileri, *Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, (3), 91-102.

Alpman, C., Eğitimin Bütünlüğu İçinde Beden Eğitimi Ve Çağlar Boyunca Gelişimi. *Milli Eğitim Basımevi*, 1.Baskı. İstanbul 1972.

Ardahan, F., (2013), Rekreatif Egzersiz Gütüleme Ölçeğinin Rekreatif Spor Türüne Göre İncelenmesi: Antalya Örneği, *Iğdır Üniversitesi / Iğdır University Sosyal Bilimler Dergisi / Journal of SocialSciences Sayı / No. 4, Ekim / October 2013: 95-108.*

Jeffrey S. Ashby, K. A.,LoCicero, Kenny, M.C. (2003), TheRelationship Of Multidimensional Perfectionism To Psychological Birth Order, *TheJournal Of Individual Psychology*, 59 (1), 42–51.

Atkinson, R.,Atkinson, R., Hilgard, E., (1995), Psikolojiye Giriş (K. Atakay, M. Atakay, A.Yavuz, Çev.), *Sosyal Yayınları*, İstanbul 1995.

Bacanlı, H., (1997), Gelişim Ve Öğrenme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 1997.

Barbera, K.L.,Christensen, M.M., Barchard, K.A., (2004), Relating Family Size And Birth Order To Emotional İntelligence, Poster Presented At The 2004 Western Psychological Association Annual Convention, Phoenix, Arizona.

Bavlı, Ö.,(2009), Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Spora Başlama Bölümü Seçme Nedenleri Ve Geleceğe Yönelik Beklentilerinin İncelenmesi, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 3, Sayı 3, 2009.

Bayar,P., (2003), Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması' Spor Bilimleri Dergisi, 14(3), 2003, 133-143.

Bayraktar, B., Sunay, H., (2007), Türkiye’de Elit Bayan Ve Erkek Voleybolcuların Spora Başlamasına Etki Eden Unsurlar Ve Spordan Beklentileri, Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, (2), 2007, 63-72.

Bayraktar, C., (2003), Sosyal Yapı Özelliklerinin Spora Etkisi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: XVII, Sayı: 1, 19-36.

Burger, J. M., (2006). Kişilik. Kaknüs yayınları, İstanbul

Campbell, L., White, J., Stewart, A. (1991), The Relationship Of Psychological Birth Order To Actual BirthOrder, Individual Psychology, 47, 380–391.

Cengiz, A., Güllü, M., Tural, V., (2011), Spor Yapan Ve Yapmayan İlköğretim Öğrencilerinin Depresyon Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 5, Sayı 2.

Certel, Z., Bahadır, Z., (2012), Takım Sporu Yapan Sporcularda Benlik Saygısı Ve Sürekli Öfke Ve Öfke İfade Tarz İlişkisinin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 14(2),2012, 157-164.

Coleman, P. K., (2003), Perceptions Of Parent Child Attachment, Social Self EfficacyAnd Peer Relationships İn Middle Childhood, InfantAnd Child Development 12, 351–368.

Collins, C.,(2006), The Relationship Between Birth Order And Personality And Career Choices, Providence College, Ca522@Nyu.Edu.

Collins, N. L.,and Read, S.J., (1990), Adult Attachment Working Models And Relationship Quality İn Dating Couples, Journal Of Personality And Social Psychology, 59, 644–663.

Corey, G., (2005), Psikolojik Danışma Psikoterapi Kuram Ve Uygulamaları (Ergene, Çev.), Mentis Yayıncılık, Ankara 2005.

Cüceloğlu, D., (1992), İnsan Ve Davranışı, Remzi Kitapevi, İstanbul 1992.

Çakır, K., Şen, E., (2012), Psikolojik Doğum Sırasına Göre Adil Dünya İnancı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 32 Yıl:2012/1; 57-69 S.

Don Dinkmeyer, Gary D. McKay, and Don Dinkmeyer, Jr.,Parent Education Leader's Manual Coral Springs, F:: CMTI Presss. Akt., 1978, <http://www.childdevelopmentinfo.com> Erişim Tarihi, 2014

Eckstein, D., (2000). Empirical Studies Indicating Significant Birth-Order-Related Personality Differences. *Journal of Individual Psychology*, 56, 481-494.

Ekici, S.,Çolkoğlu, T., Bayraktar, A., (2011), Dağcılık Sporuyla Uğraşan Bireylerin Bu Spora Yönelme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 5, Sayı 2, 2011.

Ersanlı, K., (1996), Benliğin Gelişimi ve Görevleri, Eser Ofset, Samsun.

Flanaga, S.,Morrison, P., (2007), Does Birth Order Really Matter Wvu Extension Service Families And Health Programs, Wlg. 237.

Forland, T.,Korsvik T., (2012), Brought Up To Rebel In The Sixties: Birth Order Irrelevant, Parental Worldview Decisive Political Psychology, Vol. 33, No. 6.

Geçtan, E., (1998), Psikanaliz ve Sonrası, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Gfroerer, K. P.,Gfroerer, C. A., Curlette, W. L., White, J., &Kern, R. M. (2003). Psychological birth order and the BASIS-A Inventory. *The Journal of Individual Psychology*, 59, 30-4.

Gümüş,H., Işık, Ö., Y Etim, A. (2014), Bireysel Temas Gerektiren Mücadele Sporlarından Muay-Thai Ve Güreş Sporcularının Saldırganlık Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi, Cilt: 4 Sayı:12, Sayfa: 1-13, 2014

Gün,E.,(2006), Spor Yapan Ve Yapmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Çukur Ova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,Adana.

Herndon, R., M.(2012),TheRelationship Of Lifestyle And Psychological birth Order With Career Decision Self-Efficacy, Counseling And Psychological Services Dissertations Georgia State University.

Hussain, L. andKhan, U.,(2012), Impact Of Birth Order On Academic Achievement Of Students, *Journal Of EducationalResearch* (Vol.15 No.2) Dept Of EducationIub, Pakistan.

Isaacson, C. (2004),The Birth Order Effect For Couples: How Birth Order Affects Your Relationships And What You Can Do About It. Gloucester, Ma: FairWindsPress.

Irmak, A. S. (1995), Beş Ve Altı Yaş Grubu Çocuklarda Doğuş Sırasının Uyumproblemleri İle Olan İlişkinin İncelenmesi, Bilim Uzmanlığı Tezi,Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İkizler, H., ve Karagöoğlu, C.,(1997) Sporda Başarının Psikolojisi, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

İlhan, L. Ve Gencer, E.,(2012), Çocuklarda Spora Yönelim Faktörü Olarak Medya: Ulusal Bir Televizyon Kanalında Yayınlanan “Buzda Dans” Adlı Yarışma Programının Ardından Yapılan Bir İnceleme,Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 6, Sayı 1.

Kalkan, M. (2008). The Relationship Of Psychological Birth Order To Irrational Relationship Beliefs. *Social Behavior And Personality*, 36(4), 455-466.

Kalkan, M. Odacı, H. (2007), Psikolojik Doğum Sırası Ve Ana-Babaya Bağlanma: Okul Öncesi Öğretmen Adayları Üzerine Bir Çalışma, 11.Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi, Marmara Üniversitesi,İstanbul.

Kalkan, M., Koç Epli, H.,Do Psychological Birth Orders Predict Individuals’ Stress Coping Strategies?, *Turkish Psychological Counseling And Guidance Journal*Vol: 11 No: 30.

Kalkan, M., (2008), The Relationship Of Psychological Birth Order To Irrational Relationship Beliefs. *Social Behavior And Personality*, 36(4), 455-466.

Kaplan, A. Ve Ardahan,F.,(2013), Doğa Sporları Yapan Bireylerin Profilleri, Doğa Sporu Yapma Nedenleri Ve Elde Ettikleri Faydalar: Antalya Örneği, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı / No. 4.

Karabulut, E., Pular, A. & Karabulut, A.,(2010), Türkiye’deki Çim Hokeyi Sporcularının Bu Branşa Yönelme Nedenleri Ve Beklentilerinin Belirlenmesi, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 2010; 12 (2): 165–169.

Karadeniz,S.,(2008), Çocukluk Çağı Örselenme Yasantıları Ile Psikolojik Dogum Sırası Arasındaki İlişki, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Samsun.

Khodarahimi, S.,Ogletree, S., (2011), Birth Order Family Size And Positive Psychological Constructs: What Roles Do They Play For Iranian Adolescents And Young Adults. *The Journal Of Individual Psychology*,Vol. 67. No. 1, Spring 201.

Kılıçgil, E., (1998), Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi Ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi, Marmara Üniveritesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.

Kızmaz M., (2004), Bireysel ve Takım Sporu Yapan Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul .

Kiremitçi, O.,Gençer, R.T., Engür, M., Demiray, E., Balyan, M., (2010). Profesyonel SporcularınYarışmayaYönelik Algıları; Cinsiyet, Yaş Ve Spor Türü Farklılıkları, 11. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi, 10-12 Kasım, Ankara.

Kotan, Ç.,Hergüner, G.,(2009), İlköğretim Okullarında Okuyan Sporcu Öğrencilerin Spor Yapmalarında Okul Ve Aile Faktörünün Etkisi,Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 3, Sayı 1.

Kuru, E., (2003), Farklı Statüdeki Beden Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 23, Sayı 1 (2003) 175-191.

Kuru, E., Baştuğ, G., (2008), Futbolcuların Kişilik Özellikleri Ve Bedenlerini Algılama Düzeylerinin İncelenmesi, Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, V1 (2) 95-101.

Küçük, V. & Koç, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 131–142.

Murphy, J., (2012), The Impact Of Birth Order On Romantic Relationships, Presented To The Faculty Of The Adler Graduate School In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Masters Of Arts In Adlerian Counseling And Psychotherapy.

Nash, C., (2009), Relationships Between Birth Order And Adjustment In Adolescents From Post-Divorce Families. University Of Tennessee, Knoxville Trace: Tennessee Research And Creative Exchange.

Nicole A. Healy, Tammy H. Scheidegger, Amy L. Ridley Meyers, and Karen Friedlen, (2009), The Relationship Between Psychological Birth Order And Romantic Relationships, Paper Based On A Program Presented At The 2009 American Counseling Association Annual Conference And Exposition, March 19-23, Charlotte, North Carolina.

Ölçücü, B., Erdil, G., Bostancı, Ö., Canikli, A. and Aybek, A. (2012). “Üniversiteler Arası Tenis Müsabakalarına Katılan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri.” *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi* (Vol. 3, Issue 2): p.6.

Pehlivan, Z., (2009), Spora Katılan Çocuklara Yönelik Ailelerin Beklentileri, Çocuklarda Gözlenen Davranış Değişimleri Ve Spora Katılımın Önündeki Engeller, Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, V11 (2) 69-76.

Pekel, A., Aydos L., and Onay, M., (2006), Türkiye’deki Elit Atletlerin Sosyo-Ekonomik Durumları Üzerine Bir Araştırma, Kastamonu Eğitim Dergisi, Ekim Cilt:14 No:2 667-678.

Ryan, R.M. and Deci, E.L., (2000), Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.

Sala G, 1997 Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğrencilerinin Öfke ifade Etme Biçimlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Salar B, Hekim M, Tokgöz M., (2012), 15-18 Yaş Grubu Takım ve Ferdi Spor Yapan Bireylerin Duygusal Durumlarının Karşılaştırılması” M.A.E. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(6).111-135. 2012.

Savaş, D., Kuru, E. (2010), Spor Yapan Ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi Ve Karşılaştırılması, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 1.

Sulloway, F.,Zweigenhaft, R., Birth Order And Risk Taking In Athletics: A Meta-Analysis And Study Of Major League Baseball Personality And Social Psychology Review 14(4) 402–416.

[http://www.sulloway.org/Birth_Order\(Salmon-Oxford-2007\).pdf](http://www.sulloway.org/Birth_Order(Salmon-Oxford-2007).pdf) Erişim Tarihi, 2011

Sunay, H.,Saracaloğlu, S.,(2003), Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri İle Spora Yönelten Unsurlar, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, S. 43, 2003, Ankara.

Stewart, A.,Campbell, L. , (1998), Validity And Reliability Of The White- Campbell Psychological Birth Order Inventory, The Journal Of Individual Psychology Vol.54, No 1, Spring.

Stewart, A., (2012), Issues Birth Order Research Methodology: Perspectives From Individual Psychology, TheJournal Of Individual Psychology, Yo\ 68, No. 1, Spring.

Stewart, Alan E., (2004), “Can Knowledge of Client Birth Order Bias Judgement”, Journal of Counseling and Development, 82, 167–176

Şimşek, D.,(2005), Orta Öğretimde Atletizm Yapan Sporcu Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenleri Ve Beklentileri, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2005, Ankara.

Tekin G., Aykora E., Bozacı S. ve Eliöz M. (2011). Dövüş ve Takım Sporcularının Yalnızlık Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 28-36.

Tiryaki Ş.,(2000) Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama, Eylül Kitap ve Yayınevi, Mersin.

Yavuzer, H., (2005), Çocuk Psikolojisi. 27. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yıldırım, Y., (2007), Türkiye’de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri Ve Beklentileri,Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi

Yıldız, G.,H., (2006), Ortaöğretim Kurumları Spor Alanında Okuyan Öğrencilerin Spora Başlama Ve Alanı Seçme Nedenleri İle Beklentileri “Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,2006, Ankara.

Zengin, Ö., (2010), Bireysel Mücadele Sporlarındaki (Tekwondo,Judo,Güreş) Elit Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU	
1- Cinsiyetiniz	
☐ Kız	☐ Erkek
2- Yaşınız.....	
3- Düzenli olarak ilgilendiğiniz spor dalı	
☐ Bireysel sporlar	☐ Takım sporları
☐ Muaythai	☐ Hentbol
☐ Tekvando	☐ Basketbol
☐ Kickboks	☐ Voleybol
☐ Boks	☐ Korfbol
☐ Wushu	☐ Futbol
☐ Aikido	☐ Futsal
☐ Karate	
☐ Güreş	
4- Aile aylık geliriniz	
☐ 500-1000	☐ 1001-1500
☐ 1501-2000	☐ 2001 ve üstü
5- Öğrenim durumunuz	
☐ İlköğretim	☐ Lise
☐ Üniversite	☐ Lisansüstü

EK-2. WHITE-CAMPBELL PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI ENVANTERİ

Açıklama: Lütfen her bir maddeyi okuduktan sonra, yetişmiş olduğunuz aile içinde, kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin görüşlerinizi, “EVET veya HAYIR” seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtiniz. Eğer birkaç ailede yetişmişseniz, en fazlazaman geçirdiğiniz aileyi düşünerek yanıtlarınızı veriniz. Kardeşiniz yoksa kardeşlerle yaşanan deneyimleri içeren maddelericevaplamayınız.

LÜTFEN HİÇBİR MADDEYİ BOŞ BIRAKMAYINIZ.	Evet	Hayır
1. Anne-babamın benimle ilgili beklentilerinin çok yüksek olduğuna inanırdım.	Evet	Hayır
2. Aile bireylerim bana bebekmişim gibi davranırlardı.	Evet	Hayır
3. Ailem benim yaşamıma istemediğim kadar çok karışırdı.	Evet	Hayır
4. Sürekli bir yarış içinde gibiydim.	Evet	Hayır
5. Benim için, büyükleri mutlu etmek önemliydi.	Evet	Hayır
6. Ailem benim özel yaşamıma saygı göstermezdi.	Evet	Hayır
7. Kendimi başkalarından soyutlanmış hissedirdim.	Evet	Hayır
8. Kız ve erkek kardeşlerimden bir şeyler istemem kolaydı.	Evet	Hayır
9. Anne-babamın benimle ilgili endişeleri vardı.	Evet	Hayır
10. Ailemdeki herhangi birinden daha az ciddiye alınırdım.	Evet	Hayır
11. Kız ve erkek kardeşlerime doğru ve yanlışlar hakkında öğüt vermek benim için önemliydi.	Evet	Hayır
12. Aile içinde en sevimli kişi ben gibiydim.	Evet	Hayır
13. Anne-babamın tam ilgisini asla görememiş gibiydim.	Evet	Hayır

14. Anne-babam beni kontrol etmeye çalışırlardı.	Evet	Hayır
15. Ailemdeki diğer bireylerden daha düzenli ve planlı durumdaydım.	Evet	Hayır
16. Aile üyelerim üzerime titrerlerdi.	Evet	Hayır
17. Başkalarının yaptıkları şeyleri doğru yapmaları benim için önemliydi.	Evet	Hayır
18. Anne-babam hayatımı yönetmeye çalışırlardı.	Evet	Hayır
19. Ailemin diğer üyelerinden daha az önemliymişim gibi gelirdi.	Evet	Hayır
20. Anne-babamı memnun etmeyi isterdim.	Evet	Hayır
21. Anne-babam, yaşamımda olup biten her şeyi bilmek isterlerdi.	Evet	Hayır
22. Ailemdeki diğer bireylere göre daha az sevildiğimi sıkça hissedirdim.	Evet	Hayır
23. Anne-babam tarafından engellendiğimi hissedirdim.	Evet	Hayır
24. Benim için yaptığım işleri doğru yapmak önemliydi.	Evet	Hayır
25. İstedğim her zaman, ailemin yöneticisi olabildim.	Evet	Hayır
26. Ailemdeki diğer bireylerle karşılaştırıldığımda bana daha nezaketsiz davranıldığımı sıkça hissedirdim.	Evet	Hayır
27. Ailemden istediğim şeyi elde etme konusunda başarılıydım.	Evet	Hayır
28. Sanki bir fanus (akvaryum) içinde yaşıyor gibi hissedirdim.	Evet	Hayır
29. Okulda en iyi olmak benim için önemliydi.	Evet	Hayır
30. Ailemdeki diğer kişilerden kopmuş olduğumu hissedirdim.	Evet	Hayır
31. Anne-babam, benim yapmam gereken her şeyi kendi işleri gibi görürlerdi.	Evet	Hayır
32. Benim için en iyi olmak önemliydi.	Evet	Hayır
33. İstedğim zaman ailenin patronu olabilirdim.	Evet	Hayır
34. Kendimi erkek ve kız kardeşlerim tarafından ezilmiş hissedirdim.	Evet	Hayır

35. Anne-babam, başkalarının işleriyle fazlaca ilgilenirlerdi.	Evet	Hayır
36. Ailemdeki en çekici, en sevilen kişi ben gibi görünürdüm.	Evet	Hayır
37. Düzenli olmayı, ailemdeki diğer bireylerden daha çok severdim.	Evet	Hayır
38. Ailemdeki diğer kişilere göre, bana daha az adil davranılırdı.	Evet	Hayır
39. Ailemdeki diğer kişilerin yaptıkları şeyleri düzgün yapmalarını isterdim.	Evet	Hayır
40. Ailemdeki diğer kişilere göre daha az değerli olduğumu hissedirdim.	Evet	Hayır
41. Her şeyi usulünce, olması gerektiği gibi yapmaktan hoşlanırdım.	Evet	Hayır
42. Erkek ve kız kardeşlerim tarafından dışlanmış gibi hissedirdim.	Evet	Hayır

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Büşra ÇETİN

Doğum Yeri : KONYA

Doğum Yılı : 01/01/1988

Medeni Hali : BEKAR

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise 2000-2005 : Muğla Turgut Reis Lisesi

Lisans 2005-2009 : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

2006-2007 : Muğla Gençlik Spor İl Müdürlüğü (Tenis Antrenörlüğü)

2007-2008 : Muğla Gençlik Spor İl Müdürlüğü Yaz Okulları (Cankurtaranlık-Yüzme Antrenörlüğü)

2010-2011 :Konya Özel Rehabilitasyon Merkezi (Spor Eğitmenliği)